ತಾವರೆ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು

೧೯೩೦

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ :
ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್
೧೯೩೦

ಮುನ್ನುಡಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ'ವು ಈಗ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಭಾಷಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ದ ಮೂಲಕ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಮುಂದುವರಿದಿರುವ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದು; ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಮಾನ್ಯರಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸೇವಕರನ್ನು ಆಗಾಗ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಸಿ ಅವರ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಇತರರು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಅಂಥವರು ರಚಿಸಿರುವ ಕವಿತೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಇತರ ಲೇಖನಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ಇಂತಹ ಮೂರು ಕವಿತಾಗುಚ್ಛಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿರುವೆವು.

ಪ್ರಕೃತ ಕವಿತೆಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದು, 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದುವು. ಇವರು 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತ'ಗಳ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಂತೆಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತರು; ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ರಸವನ್ನು ಸವಿಸವಿದು ಆ ರುಚಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಬಳಗದ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ತರಬೇಕೆಂಬ ಉದಾರವಾದ ಆಶಯದಿಂದ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರು

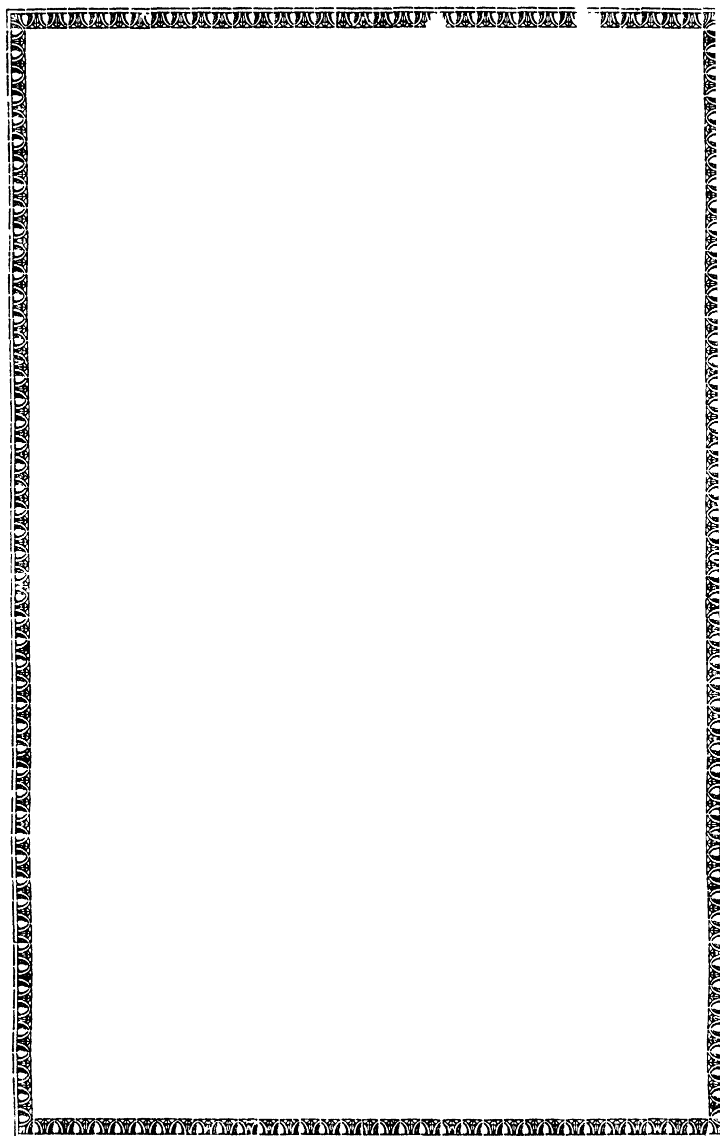
ವರು. ಈಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ತೆರದ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಇವರೊಬ್ಬರು ಮೂಲಕರ್ತರೆನ್ನಬಹುದು. ಇವರ ಈ ಕವಿತಾ ಗುಚ್ಛವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗದಿರದು. ಇದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ನಮಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿತಚಿಂತಕರಾದ 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'ರಿಗೆ ನಾವು ಕೇವಲ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವು.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು
ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೆಪ್ಟಂಬರ್, ೧೯೩೦

ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ತಾವರೆ

ತಾವರೆ

ತಾವರೆ

೧

ಕೆಸರಿನಲಿ ಹುಟ್ಟಿಯುೂ ಹೆಸರಾದೆ ನೀ ಜಗದೆ
  ತಾವರೇ ನಿನ್ನ ಗುಣದತಿಶಯುದಲಿ ;
ಬಗೆಯ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಡಿವ ಸೊಗಸಿನನುನಯು ನಿನ್ನ
  ಕಾವು ದಳ ಮುಡಿಲಿನಲಿ ಪಸರಿಸಿಹುದು.
ವಿಮುಲವಿಶದತೆಗೆ ಸರಿಸಮುನಾಗಿ ಪಾವನತೆ
  ಕೋಮುಲತೆ ಬೆರೆತಿರಲು ಸುಗುಣಕೆಲ್ಲ
ಆಕರನು ನೀನೆಂದು ಲೋಕದಲಿ ಕಲಿತವರು
  ಪಾಮುರರು ಎಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿಹರು ನಿನ್ನ.

೨

ನೀರೊಳಗನುಳಿದು ಗಂಭೀರಭಾವದೊಳೆದ್ದು
  ಬಳುಕಿ ನಿಂದಿಹ ನಿನ್ನ ಕಾವ ಬೆಡಗು ;
ಮೇಲೆ ದಳವನು ದಳಕೆ ಕೀಲಿಸಿಹ ಕುಂದಣದ
  ಚೆಲುಗೆಲಸದಲಿ ಕಾಂಬ ಹಿರಿಯು ಚಳಕ ;
ಬಳಸಿ ನಿಂದಿಹ ನೂರುದಳದ ಮುಧ್ಯದೊಳೆಸೆವ
  ಮೆದುವೊಡಲ ಮೇಲ್ಮೆಯ್ಯ ಪೀತದೆಸಕ ;
ಇವನೆಲ್ಲ ಒಂದುಕಡೆ ಹವಣಿಸಿಹ ರೀತಿಯುವು
  ಪುದುವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಹವು ನಿನ್ನ ಸೊಗಸ.

ತಾವರೆ

೧

ಕೆಂಪು ಬಿಳುಪನು ತೆಗೆದು ಸೊಂಪಾಗಿ ಸೇರಿಸುತ
ಕಣ್ಣುಮನಗಳಿಗೆ ಹಿತವೀಯಲೆಂದು,
ಮೃದುವೆಂಬ ಗುಣಕಿಲ್ಲಿ ಒದವಿತೋ ರೂಪೆನಲು
ಬಣ್ಣನೆಗೆ ಸಿಲುಕದಿಹ ಮೆಲುದಾರದಿ
ಎಸಗಿದಂತಿಹ ದಳದೆ ಪಸರಿಸಿದ ಸೊಬಗಿದನು
ಇನ್ನೆಸಿತು ಹೊಗಳಿದರು ಅತಿಯಾಗದು.
ಒಡಲ ಮಾರ್ದವವಿಂತು ಗೆಡೆಯಾಗೆ ವರ್ಣದಲಿ
ಚಿನ್ನವನು ನರುಗಂಪು ನೆರೆದಂತಿದೆ.

೨

ರೂಪದೊಳಗಿಂತೊಂದು ಸೈಪು ಮೈವೆತ್ತಂತೆ
ಈ ಸೌರಭದೊಳೊಂದು ಸೈಪೆಸೆವುದು.
ತಿಳಿದು ತಿಳಿಯದ ನಿನ್ನ ಮೆಲುಸೋಂಕ ಮೆಯ್ಗಂಪು
ನಾಸಿಕದ ಸೀಮೆಯನು ಸೇರ್ವ ಮೊದಲೆ
ಹೃದಯದೊಳಹೊಗುತೆ ಅದ ಕದಿಯುವುದು; ಕೃತ್ರಿಮವ
ಅರಿಯದೆಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಣದವರ
ಬಗೆಯ ಸಿರಿವೊಗದಿನಿಸು ನಗೆಯಿಂದ ಗೆಲ್ವಂತೆ;
ಸರಿ ಅವರ ಮಾಯೆಗೀ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆ.

೩

ಅತಿಯಾಗೆ ವಿಷವಹುದಮೃತವಹುದು ಮಿತದಿಂದ
ಎಂದು ಲೋಕಕೆ ಕಲಿಸಲೆಂಬ ತೆರದೆ,
ಕುಸುಮಗಳ ಕುಲದಲತಿಹೆಸರಾದ ಗೆಳತಿಯರ
ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸೌರಭವನು

ಮಿತಿವಿಚಾರದೊಳು ಜಗಕೆ ಹಿತವಾಗಿ ಸೊಗಯಿಪೊಲು
ಮೇಳವಿಸಿ ಸೊಬಗಿಗಾದರ್ಶವಾಗಿ
ಹರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಿದಕೆ ದೊರೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಜಗ
ಬಾಳುವೆಗೆ ಬೆರಗಾಗೆ ಮೆರೆವೆ ನೀನು.

೬

ಇದರಿಂದಲೇ ಜಗದೆ ಪದದ ಸೊಗದಲಿ ಅರ್ಥ
ಬೆರೆದು ಕಾವ್ಯದ ಜಾತಿ ಉದಯವಾದ
ಅಂದಿನಿಂದೀವರೆಗೆ ಬಂದ ಕವಿಗಳ ನುಡಿಯ
ನೆರಿಗೆಗೆಲ್ಲಕು ನೀನು ವಿಷಯನಾಗಿ,
ಸಿರಿಯ ಮನೆಯೆಂದು ನೇಸರನ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯೆಂದು
ಬೊಮ್ಮನಿಗೆ ತೌರೆಂದು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತು
ಕುಸುಮಗಳ ಕುಲದ ಹಿರಿಜಸದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು
ಸನ್ಮಾನವನು ಧರಿಸಿ ಜಗದೆ ನಿಂತೆ.

೭

ಹಿರಿಯತನವಿದು ನಿನಗೆ ಅರಸಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಲೆ
ಯಾರನೂ ನೀ ಕೂಗಿ ಕರೆವುದಿಲ್ಲ;
ಬೆಳೆದ ತಾಣದಿ ನೀನು ಕಳೆವೆರೆದು ನಿಂದಿರಲು
ದಾರಿಹೋಕರು ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ತಣಿದು,
ತಮ್ಮ ತಾವರಿಯದಂತುಮ್ಮಳಗಳನು ಮರೆದು
ಅರಿಯದೆಯೆ ಮನದೆ ಶಾಂತಿಯ ಪಡೆವರು;
ಒಳಗಿರುವ ಗುರು ಜನಕೆ ತಿಳಿಯದೆಯೆ ಚೇತನವ
ಸರಿಪಡಿಸುವಂತಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಹದನು.

೮

ಪಂಕದಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅದರಂಕದಲೆ ಹಿರಿದಾಗಿ
ಅದರ ವಿಮಲಾಂಶವನು ಬೇರೆವಡಿಸಿ
ಚಾರುರೂಪವ ಧರಿಸಿ ನೀರಿನೊಡನಾಡುತಲಿ
ಚದುರನಗೆಯಿಂದೆ ಗಾಳಿಯನು ಸಾರ್ದು
ನೆಲನಿಂದಲೆಂತಂತನಿಲನಿಂದ ಜಲದಿಂದ
ಒಳ್ಳಿದಹ ಕಣಗಳನೆ ಆಯ್ದು ತೊಟ್ಟು
ಒಳಹೊರಗೆ ಚೆಲುವ ನೀನಳವಟ್ಟ ರೀತಿಯಿದು
ಉಲ್ಲೇಖಿಪುದು ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವ.

೯

ಘನತೆ ಇದು ನಿನಗೊಗೆಯೆ ಎನಿತು ಯುಗ ಯತ್ನಿಸಿದೆ
ದೋಷವೆನಗೇಕೆ ಗುಣವಿರಲಿ ಎಂದು?
ಎನಿತು ಸಾಸಿರ ಜನ್ಮ ಅನವರತ ಆಶಿಸಿದೆ,
ವಿಾಸಲಾಗಿಸಿದೆ ಈ ನೆಲೆಗೆ ಬದುಕ?
ಹರಿ ನಿನಗೆ ಆತುಮುವನೆರೆವ ದಿನದಲಿ ಅವನ
ಯಾವ ವರವನು ನೀನು ಕೇಳ್ದ ಕತದಿ
ಎಲೆಗಳಲಿ ಬೇರಿನಲಿ ದಳಗಳಲಿ ಕಾವಿನಲಿ
ಈ ವಿವೇಚಕಗುಣವ ಹೊಯ್ದನವನು.

೧೦

ದೇವನಿರವಿಗೆ ಜಗದೆ ಪಾವನತೆ ಸಲೆ ಸಾಕ್ಷಿ
ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರೇಮಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ;
ಪ್ರೇಮ ಕಾಂಬುದತಿಕ್ಷಮಾಮತಿಯೊಳೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ
ಅಘದೊಡನೆ ನೇಹವನು ಬೆಳೆಸಿದಂತೆ;

ಚೆಲುವು ಬಲ್ಲುದು ಮನವ ಗೆಲುವುದನು, ಬಹುವೇಳೆ
ಎದೆಯ ತುಂಬದು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ;
ಪಾವನತೆಯೊಂದು ಇದ ಗೈವುದೆಲ್ಲೆಡೆ ಸಮಯ;
ಅದರಿಂದೆ ನಿನಗೆ ನಾ ವಂದಿಸುವೆನು.

೧೧

ಹಿಂದಾವ ಜನಕೆ ಏನೊಂದು ಸತ್ಯವ ಸಾರಿ
ನಯದೊಳವರನು ನೀನು ನಡೆಯಿಸಿದೆಯೊ;
ಇಂದು ನನ್ನವೊಲೆನಿತು ಮುಂದಿಗಿನ್ನಾವುದನು
ದಯೆಗೆಯ್ದು ನೀನಿಂತು ತಿಳಿಸುತಿಹೆಯೊ;
ಮುಂದೆ ಬಹ ಬಹುಶಿಷ್ಯವೃಂದಕಾವುದನಿಂತೆ
ಕಲಿಸಲಿಹೆಯೋ ದೇವದೂತ ನೀನು;
ಸುಂದರಾಕೃತಿಯು ಆನಂದದಾಶ್ರಯವೆ ಇದ
ನಿಲುಕಲಾರದೆ ಇಹೆನು ಎನ್ನ ಮನದಿ.

೧೨

ಬಾಳ್ಮೆಯು ದೇವವ್ರತಾಳಿಕನೆ ಬಹುಕಾಲ;
ಮೆಲುನುಡಿಯೊಳೊಡೆಯನನು ಇಂತು ಸಾರು;
ಸ್ತುತಿಸವನ ಕಾರುಣ್ಯದತಿಶಯವನವನಿಂತು
ಹಲಗುಣವ ನಿನಗೆ ದಯೆಗೆಯ್ದು ಕತದಿ;
ಫಲಿಸುವೊಡೆ ಬಾಳು ಹರಿಯೊಲವು ಬೇಕದರಂತೆ
ತೃಷೆ ಬೇಕು ಹೃದಯದಲಿ ಎನುತೆ ನಿನ್ನ
ಎದೆವೊಗುವ ರೀತಿಯಲಿ, ಚದುರ, ಲೋಕಕೆ ಸಾರಿ
ಎಸೆದು ನಿಂದಿರು ಇಂತು ನಿತ್ಯನಾಗಿ.

ಗಾಂಧಿಯವರ ದರ್ಶನ

ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ
ಗಾಂಧಿಯನು ನೋಡಲಿಕೆ
ಬಂದೆವಿಲ್ಲಿಗೆ ಲೋಕ
ಬಾಂಧವನ ದರುಶನಕೆ.

ಜನದ ಸೇವೆಯಲಿ ಮೈಯ್
ಸೋತನಿವನೆಂದರು.
ಅನುಮಾನ ಬರಿದು ಇದು,
ಭೀತಿ ಬಹುಬರಿದು.

ಸೋತವನ ಮೆಯ್ಯೆ ಇದು ?
ಅಲಸಿದನೆ ಇವನು ?
ಈತ ಸೋತಿಹನೆನಲು
ಗೆಲಿದವರು ಎಲ್ಲಿ ?

ಎಳೆಯ ಮಗುವಿನ ಮೊಗದ
ನಗೆಯಿಹುದು ಮೊಗದೆ ;
ಇಳೆಯರಸರಿಗೆ ಬರದ
ಬಗೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ;

ಅನುಜರೊಡನಾಡುತಿಹ
ಹಿರಿಯನುರುಸರಸ ;
ಮನುಜರಾಟವ ನೋಡಿ
ಕರಗಿರುವ ಕರುಣೆ ;

ತಾಪಸ ವೃತ್ತಿಯಲಿ
ಘನಿಸಿರಲು ತೇಜ
ದೀಪವೋ ದೇಹವೋ
ಎನಿಸುತಿಹ ಒಡಲು.

ಸೋಲೆಂಬ ಮಾತುಂಟೆ
ಕರುಮವೀರನಿಗೆ ?
ಮೇಲಮೇಲ್ಮೇಲಲ್ಲೆ
ಹರಿಯ ದಾಸರಿಗೆ ?

ಹರಿಯು ಹಿರಿಯಾಳಿವನು
ಗಾಂಧೀ ಮಹಾತ್ಮ.
ಕರುಣಿಪನು ಹರಿ ತನ್ನ
ಬಾಂಧವಗೆ ಶುಭವ.

ಸಾಕು ಸದ್ಯಕೆ ಸೇವೆ
ಎಂದು ಹರಿ ಇವನ
ಬೇಕೆಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ನಿಂದಿಹನು ಕೆಲದೆ.

ಬಿಡುವ ಕೇಡೆಂದೆನುವ
 ಮುರುಳುತನ ಒಂದು
ಕಡೆಗಿರಲಿ ; ಬಂದೆಲ್ಲ
 ಎರಗಿ ಹಿರಿಯನಿಗೆ.

ಭರತಮಾತೆಯು ಹಿರಿಯ
 ಕುವರನಿಗೆ, ಹರಿಯ
ಹಿರಿಯ ದಾಸಗೆ, ಬಂದು
 ಇವನಿಗಿಂದೆರಗಿ.

ಇವನ ಧರಿಸಿದ ಭೂಮಿ
 ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಇದು ;
ಇವನ ನೋಡಿದ ನಾವು
 ಧನ್ಯರಾವಿಂದು.

———

ಕೋಗಿಲೆ

ಕೋಗಿಲೆ! ಕೋಗಿಲೆ!
ಎಂತ ಹೆಸರು ಊರಿಗೆ!
ಹೇಗೆ ಇಹುದೊ, ಎನಿತು ಸೊಗಸೊ,
ಇಂತ ಹೆಸರ ಊರದು!

ಕೊಟಿಗೆಹರ ತೆರುವಿಗೆ
ಏಳು ಕೂಗು ದೂರದೆ,
ಎಟುಕಿಸಿಕೊಳಬಹವೊಲಿರುವ
ನಾಲೆಯಾದ ಮಲೆಯೆಡೆ;

ಮೂರು ನೀರಸುಳಿಯುತ
ಮಲೆಯ ತಲೆಯ ಮುಟ್ಟುತ
ಧೀರವಾಗಿ ಪಡುವಣಿಂದ
ಸುಳಿಯುವೆಲರೊಳಾಳುತ;

ತಳಿರು ಹೂವು ಸೊಗಯಿಸೆ
ಪರಿಮಳಿಸುವ ವನದಲಿ;
ಮಲೆಯ ನೀರು ಸೇರಿ ನಡೆವ
ಸರಳಿನೊಂದು ಬದಿಯಲಿ;

ಅಲ್ಲಿ ಇಹುದು ಕೋಗಿಲೆ.
ಎಂತ ಸೊಗಸ ಊರದು !
ಮೆಲ್ಲನುಸುರು ಹೆಸರನು ;
ಅಂತ ಸೊಗಸ ಹೆಸರದು.

ತಳಿರ ಮರೆಯೊಳಿರುತ ಕರೆದು
ಕಾಣದಿಹುದೆ ಕೋಗಿಲೆ ;
ಸಲುವುದಿದೇ ಬಣ್ಣನೆ
ಜಾಣು ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ.

ಉಳಿದ ಊರು ಮನೆಯ ಗುಂಪು,
ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಮರಗಳು ;
ಮಲೆಯೆ ವನವೆ ಊರು ಇಲ್ಲಿ ;
ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೊ ಮನೆಗಳು.

ಉಳಿದ ಊರು ಬರಿಯ ಜನದ
ಬಾಳು ಬೀಳು. ಕೋಗಿಲೆ
ಎಲರ ಮಲರ ಕಂಪು ಸೊಂಪು
ಮೇಳವಿಸಿದ ತೋಂಟವು.

ಪಾರಿವಗಳ ಕೂಜನದ,
ಗಿಳಿಯ ನಲಪ ಕೂಗಿನ,
ನೂರು ತೆರನ ಹಕ್ಕಿಯ
ಉಲಿವ ಮೇಳ ಕೋಗಿಲೆ.

ಹೇರಿಳೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ
  ಜೇನು ಹೂವ ಬಳ್ಳಿಯ
ಬೇರಿನಿಂದ ಕಾವಹಲಸ
  ತಾಣ ನಮ್ಮ ಕೋಗಿಲೆ.

ನನ್ನ ಜನದ ಮನದ ನಯ
  ಸಂತಸವನು ಸಾರುವ
ಚಿನ್ನದಂತ ಹೆಸರ ಮೆರೆವ
  ಶಾಂತಿಯೋಣಿ ಕೋಗಿಲೆ.

ಕೋಗಿಲೆ! ಕೋಗಿಲೆ!
  ಎಂತ ಹೆಸರು ಊರಿಗೆ!
ಹೋಗಿ ನೋಡು, ಊರನು,
  ಶಾಂತಿಯೊಂದು ನೆಲೆಯನು.

ಮೋಂಬಿ

೧

ಮೋಂಬಿ ನಮ್ಮ ನಾಯಿ ಹೆಸರು.
ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ದಿವಸ
ತುಂಬುವುದಕೆ ಮೊದಲೆ ಅದನು
ಕೊಂಗರವನು ಕರಿಯನೊಬ್ಬ
ನಾಯಿ ಮರಿ ಬೇಕೆ ಎಂದು
ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಂದ.
ತಾಯಮೊಲೆಯ ಬಿಡಿಸಿ ಇಷ್ಟು
ಚಿಕ್ಕಮರಿಯ ತರುವರೇನೊ
ಎಂದು ಅವನ ಬಯ್ದು ಅಮ್ಮ
ನಾಲ್ಕು ಹಣಕೆ ಕೊಂಡಳದನು.
ಅಂದು ಮೋಂಬಿ ನಮ್ಮದಾಯ್ತು;
ನಮ್ಮ ಮೋಂಬಿ, ಮುದ್ದು ಮೋಂಬಿ.

೨

ಮೋಂಬಿ ಹೆಸರು ಮೋಂಬಿ ಅಲ್ಲ;
ರೂಬಿ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಅಣ್ಣ
ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ ಅದನು ಅಂದೆ
ರೂಬಿ ಎಂದು ಕರೆದ; ತಾತ
ನಾಯಿಗೇಕೊ ನಾಮಕರಣ
ಎಂದು ಕೋಪಿಸಿದರು. ಶುಂಡಿ,
ಬಾಯಿ ತಿರುಗದಿರುವ ಕೂಸು,
—ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಮಾತು ಬರದು—

ತೊದಲಿ ಮಾಂಬಿ ಎಂದಳದನು.
ಅವಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಕೂಡ
ಮೊದಲು ಆಟಕಂತೆ ಕರೆಯೆ
ಮಾಂಬಿ ನಿಂತು ರೂಬಿ ಹೋಯ್ತು.

೩

ಒಂದ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಮಾಂಬಿ,
ತಾಯ ನೆನೆದುಕೊಂಡೊ ಏನೊ,
ಕಂದನಲ್ಲೆ, ಮಂಕನಂತೆ
ಸುಮ್ಮನಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ
ಇಳಿಸಿದೊಡನೆ ಬಹಳ ದಿವಸ
ಮನೆಯ ಕಂಡ ನಾಯಿಯಂತೆ
ಚಳಿಗೆ ಅಡಕವಾದ ಒಂದು
ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿತು. ಇದು
ಏಕೊ ಎಂದು ನಾವು ಹೋಗಿ
ಎಬ್ಬಿಸೋಣ ಎನಲು, ಅಮ್ಮ,
ಸಾಕು ಬಿಡಿರೆ, ಹೊಸದು, ಪಾಪ,
ಇರಲಿ, ಎಂದು ಗದರಿಸಿದಳು.

೪

ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮಾಂಬಿ ಅಂದು
ಒಂದು ದಿವಸ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ
ಅಮ್ಮನನ್ನು ನೆನೆದು ಮರುಗಿ
ಬಳಿಕ ಅವಳ ಮರೆತೆಹೋಯ್ತು.

ಮೂರನೆ ದಿನ ನಾವು ಎಲ್ಲ
ಏಳುವುದಕೆ ಮುನ್ನ ಎದ್ದು
ತಾರಮಾರ ಮನೆಯಲೆಲ್ಲ
ಅಲೆಯುತಿತ್ತು. ನಾನು ಎದ್ದು
ಹಾಸಿಗೆಯಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳಲು,
ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಾಲವನ್ನು
ಕಾಸಿನಷ್ಟು ಆಡಿಸುತ್ತ
ನ್ಯಾಸ್ತಬೇಡಿ ನಿಂತಿತಲ್ಲಿ.

೫

ಎಂತ ಮುದ್ದು ನಾಯಿ ಮಾಂಬಿ!
ಅದರ ಮೂಗು, ಅದರ ಬಾಯಿ,
ದಂತದಂತ ಅದರ ಹಲ್ಲು,
ಕೆಂಪು ಹೊಳಪ ಅದರ ಕಣ್ಣು,
ಜೋಲು ಕಿವಿ; ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ!
ಚೆಲುವನಾಯಿ ನಮ್ಮ ಮಾಂಬಿ.
ಬಾಲ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿ
ಎಲ್ಲಕಿಂತ ಬಹಳ ಚೆನ್ನ;
ಹುಬ್ಬುನೋಡೆ ಸಿಂಹದಂತೆ
ಭೀತಿಯಾಗುವಂತೆ ಇಹುದು;
ಅಬ್ಬರಿಸುವ ಕೂಗು ಬೇರೆ;
ಎಳೆಯ ಸಿಂಹ ನಮ್ಮ ಮಾಂಬಿ.

೬

ಹಾಲಿಗೊಂದು ತಟ್ಟೆ ಅದಕೆ;
ಕೊರಳಿಗೊಂದು ತೊಗಲಪಟ್ಟಿ;
ಮಾಲೆಯಂತೆ ಎರಡು ಅಡಿಯ
ತೆಳುವ ಕೊಂಡಿ ಸರಪಳಿ;
ಮಲಗುವುದಕೆ ಗೋಣಿಪಟ್ಟೆ;
ಇರಲು ಬೀದಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ
ಚಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ಮೂಲೆ;
ಎಲ್ಲ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತಿಂತು.
ಒಳ್ಳೆ ಸುಟಿಯ ನಾಯಿ, ಮಾಂಬಿ;
ಇದನು ನೋಡಿ ಇನ್ನು ತಾನು
ಇಲ್ಲೆ ಇಹುದ ತಿಳಿದು ಮನೆಯ
ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತೆನ್ನದೆಂದು.

೭

ಯಾರು ಬರಲಿ, ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ
ಗೂರ್ ಎಂದು ಹೆದರಿಸುವುದು;
ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ನಡೆಯೆ
ಅವರ ನೋಡಿ ಬಗುಳುವುದು;
ತಾನು ಏನೊ ಹಿರಿಯ ಕೆಲಸ
ಮಾಡಿದಂತೆ, ಜಂಭದಿಂದ
ಏನೊ ಒಂದು ಠೀವಿಯಿಂದ,
ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವುದು;
ಒಮ್ಮೆ ನಾವು ಬರಲು ಬಗುಳಿ,
ನಾವು ಎಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ
ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಮೂಲಗುತ್ತ
ಕ್ಷಮೆಯ ಬೇಡಿ ಎರಗುವುದು.

೮

ಮೂಂಬಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ
ಸುಂದರೀಗೆ ಆಡುವುದಕೆ
ಗೊಂಬೆ ಬೇಡವಾಯ್ತು; ಅವಳು
ಅದರ ಬಳಿಯೆ ಕುಳಿತು ಅದರ
ಕಾಲ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದು, ಕಿವಿಗೆ
ಕೈಯನಿಕ್ಕಿ ಆಡಿಸುವಳು ;
ಬಾಲ ನುಲಿಚಿ ಗೊರ್ ಎನಲು
ನೋಡಿ ಬಹಳ ನಗುವಳು ;
ಪೇಟೆಯಿಂದ ತಂದ ಗೊಂಬೆ
ಹೀಗೆ ಇಹುದೆ? ಇನ್ನು ಇವಳ
ಕಾಟ ಇಲ್ಲ ಗೊಂಬೆಗೆಂದು
ಅಮ್ಮ ಅಂದು ಹೇಳಿದಳು.

೯

ನಾವು ಅದಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಬೆಲೆ
ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ ಎನ್ನಬೇಕು.
ಕಾವಲಾಯ್ತು ಮನೆಗೆ, ನಮಗೆ
ಜೊತೆ, ನಮ್ಮ ಸುಂದರೀಗೆ
ಗೊಂಬೆ; ಎಲ್ಲ ನೋಡಿ ತಾತ
ನಾಯಿಮರಿಯು ಕೊಂಡುದೇನೊ
ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸವಾಯ್ತು,
ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರು.
ಅಣ್ಣ ಅದಕೆ, ಮೂಂಬಿಗಿಂದು
ಪ್ಯಾಸು ಆಯ್ತು ಎಂದು ನಕ್ಕ.
ಸಣ್ಣನಾಯಿ ; ಆದರೇನು ?
ಬುದ್ಧಿ ಇರಲು ಪ್ಯಾಸು ಇಲ್ಲೆ ?

೧೦

ಹೀಗೆ ಇರಲು, ಒಂದು ವರುಷ,
ಮಾಂಬಿಯೊಡನೆ ಆಟದಲ್ಲಿ
ಹೇಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದಂತೆ
ಒಂದು ವರುಷ ಕಳೆದುಹೋಯ್ತು.
ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲು ನಮ್ಮ ಮಾಂಬಿ ;
ಮನೆ ಬೀದಿ ಕೋಟೆ ಪೇಟೆ
ಹಳ್ಳಿ—ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯು ನಮ್ಮ
ಜತೆಯೊಳಿಹುದು ; ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ
ಇವರ ಮನೆಯ ನಾಯಿ ಬಹಳ
ಒಳ್ಳೆ ನಾಯಿ ಎಂದೆನುವರು ;
ಅವರು ಇವರು ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ
ಜನವ ಮಾಂಬಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತು.

೧೧

ಒಂದು ದಿವಸ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ
ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಹೋಗಿ, ಒಂದು
ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ ಮಾಂಬಿ
ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಎಲ್ಲೊ ಹೋಯ್ತು ;
ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಅಣ್ಣ
ಸಿಕ್ಕದಿರಲು ಚಿಂತೆಯಿಂದ
ಎತ್ತ ಹೋಯ್ತು ಎಂದು ಮನೆಗೆ
ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಂದರಂದು.
ಹೋದ ನೋವ ನುಂಗಿ ನಾವು,
ಮಾತನಾಡೆ ಅಣ್ಣನನ್ನು
ಬೈದಹಾಗೆ ಆಗೊದೆಂದು,
ಬಾಯಮುಚ್ಚಿಯಿದ್ದೆವೆಲ್ಲ.

೧೨

ಮೂರು ದಿವಸ ಹೀಗೆ ಇರಲು
ಮಾಂಬಿ, ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟ
ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ನಾಲ್ಕನೆ ದಿನ
ಉದಯುದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂತು.
ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲ
ಓಟದಲ್ಲಿ ಹಾರುತಿಹುದು ;
ಏದುತಿಹುದು ಓಡಿ ಓಡಿ;
ಏನು ಅದರ ಸಂತಸವೊ !
ಏನು ಹೆಮ್ಮೆ ಏನು ಕುಣಿತ!
ಏನು ಓಟ ತಾರಾಟ !
ಮಾನ ಇಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಂತೆ
ಆಡಿತು ಅತಿಸಂತಸದಲಿ.

೧೩

ನಮುಗು ಬಹಳ ತುಷ್ಟಿಯಾಯ್ತು ;
ಅದನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮುದ್ದಿಸಿದೆವು ;
ಭ್ರಮೆಗೆ ಅಮ್ಮ ಮೂರುದಿನದ
ಹಾಲ ಒಮ್ಮೆ ಕೊಟ್ಟಳದಕೆ.
ತಾತ, ಮಾಂಬಿ ಒಳ್ಳೆ ನಾಯಿ,
ಮನೆಯರಿಯಿತು, ಇನ್ನುಮೇಲೆ
ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ ದಾರಿತಪ್ಪಿ
ಎತ್ತಹೋಯ್ತೊ ಏನೊ ಎಂದು,
ಎಂದು ಅದನು ಹೊಗಳಿದರು.
ಮೂರು ದಿವಸ ಅಳುತಲಿದ್ದ
ಸುಂದರೀಗೆ ಆಟಕದರ
ಬಾಲ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿತಂದು.

೧೪

ನನಗೆ ಒಂದು ನೋವು ಈಗ.
ನಮ್ಮ ಆಳು ನರಸ, ಅವನ
ಮನೆಯಲೆರಡು ಪಾರಿವಾಳ
ಸಾಕುತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿವಸ
ಮಾಂಬಿ ಅವನ ಜತೆಗೆ ಹೋಗಿ
ಅಂಗಳದಲಿ ಕುಳಿತು ಇದ್ದು,
ನಂಬಿಕೆಯಲಿ ಪಾರಿವಾಳ
ಬಳಿಗೆ ಬರಲು, ಅದನು ಹಿಡಿದು
ಕೊಂದಿತಂತೆ. ನರಸ ಅದನು
ಬಿಡಿಸಲೆಷ್ಟೊ ಮಾಡಿದನು.
ಒಂದೆ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಅದನು
ತಿಂದೆಬಿಟ್ಟಿತಂತೆ ಮಾಂಬಿ.

೧೫

ಮಾಂಬಿಗಂದು ಅಣ್ಣನಿಂದ
ಬಹಳ ಏಟು. ಅವರು ಅದನು
ಕಂಬಕದರ ಸರಪಳಿಯಲಿ
ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮುಖದಮೇಲೆ,
ಕಾಲಮೇಲೆ, ಬೆನ್ನಮೇಲೆ,
ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡದಂತೆ,
ಸೀಳುವಂತೆ ಹೊಡೆದರದನು.
ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ, ಎಂದು
ಹೇಳುವಂತೆ, ಮಾಂಬಿ ಬಹಳ
ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಅತ್ತಿತಂದು.
ಹಾಳು ಹಕ್ಕಿ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು
ಮಾಂಬಿಗಿಷ್ಟು ಗಾಸಿಯಾಯ್ತು!

೧೬

ಮುರಳಿ ಮಾಂಬಿಯನ್ನು ಯಾರೊ
ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದರೊಮ್ಮೆ.
ಅರಿತ ನಾಯಿ ಸಮಯನೋಡಿ
ಮನೆಗೆ ತಾನೆ ಬರುವುದೆಂದು
ನಮ್ಮ ತಾತ ಹೇಳಿದರು.
ಮಾರನೆದಿನ ಬಂದೆಬಂತು.
ಚಿಮ್ಮಿಹಾರಿ ಕುಣಿದು ತನ್ನ
ಸಂತಸವನು ಸೂಚಿಸಿತು.
ಓಡಿಹೋಗಿ ಮುರಳಿ ಬಹುದು
ಆಟವಾಯ್ತು, ನಿನಗೆ ಏನು
ಧಾಡಿ ಬಂತು, ಎಂದು ಅದನು
ಮತ್ತೆ ನಾವು ಮುದ್ದಿಸಿದೆವು.

೧೭

ಎರಡನೆ ಸಲ ಹೀಗೆ ಹೋಗಿ
ಬಂದು ಮಾಂಬಿ, ಏಕೊ ಏನೊ,
ಚುರುಕು ತಪ್ಪಿ ಮಂಕನಾಯ್ತು;
ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸಿತು;
ಏನು ಇಲ್ಲ ಎಂದೆ ಇರಲು
ಕುಡಿವ ಹಾಲು ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು;
ಮೌನವಾಗಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ
ಮಲಗಿ ಇಹುದು ಬಹಳವಾಯ್ತು;
ದನದ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕೇಳೆ,
ಅದಕೆ ಏನೊ ಒಂದು ರೋಗ,
ಗುಣಕೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ, ನಾಯಿ
ಉಳಿವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದರವರು.

೧೮

ಮೂಗು ಜೀವ! ಹೇಳಬರದು ;
ಆದರೇನು ನೋವು ಉಂಟು ;
ರೋಗ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಯ್ತು ;
ದಿನಕೆ ದಿನಕೆ ಹಾಲೆ ಬೇಡ.
ತಾತ, ಅದರ ಪಾಡು ನೋಡಿ,
ಅಯ್ಯೊ ಪಾಪ ಎಂದು ಬಹಳ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ,
ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿ, ಎನ್ನುವರು.
ಎಸಲು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಕ್ಕಿ,
ಬಾಯ್ಗೆ ಬೇಡ, ಸುಮ್ಮನಿಹುದು.
ತನಗೆ ಕೃಪೆಯ ತೋರಿದುದಕೆ
ವಂದಿಸುತ್ತ ಮಲಗುವುದು.

೧೯

ದಿನಕೆ ದಿನಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಂಬಿ
ಮರುಗಿ ಕೊರಗಿ ಕುಸಿದು ಹೋಯ್ತು ;
ಕೊನೆಯ ದಿವಸ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ
ಕಲ್ಲು ಮಂಚದಡಿಗೆ ಹೋಗಿ,
ಮುನ್ನ ಕಾಲ ಚಾಚಿ, ತಲೆಯ
ನೆಲದೊಳಿಟ್ಟು ಮಲಗಿತಲ್ಲಿ.
ಚಿನ್ನ, ಮಾಂಬಿ, ಹೇಗಿರುವೆ,
ಎಂದು ನಾವು ಹೋಗಿ ನುಡಿಸೆ,
ಕಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ
ಮೂಲಗುವುದು ಮರುಗುವುದು.
ಅಷ್ಟುದಿನದ ಆಟದ ಸುಖ
ನೋವಲೆಮಗೆ ಮರೆಯಿತಂದು.

೨೦

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಹೋಯ್ತು ಮಾಂಬಿ.
ನಾನು ನೋಡಲಾರದತ್ತೆ;
ಸುಂದರೀಗೆ ಇನ್ನು ಜೀವ
ಗೊಂಬೆಯಿಲ್ಲ ಎನುತ ತಾತ
ಮೋರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ
ತಿರುಗಿಸಿದರು; ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ
ನೀರು; ಅಣ್ಣ ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲ
ಕಣ್ಣುನೀರು ಹಾಕಿದರು;
ಕೊನೆಗೆ ನರಸ ಶವವನೆತ್ತಿ
ಹೂಳುವುದಕೆ ಕೊಂಡುಹೋದ;
ನನಗೆ ಮನಸು ಮನೆಗೆ ಮನೆಯೆ
ಬರಿಯದಾದ ರೀತಿ ಇತ್ತು.

೨೧

ಆಳದೊಂದು ಹಳ್ಳಮಾಡಿ
ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಉಪ್ಪುಹಾಕಿ
ಹೂಳಿ ಅದನು ನರಸ ಮತ್ತೆ
ಬರಿಯ ಕೈಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.
ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಊರಲೆಲ್ಲೊ
ಹೋಗಬಾರದಿತ್ತೆ ಮಾಂಬಿ!
ಮಾರನೆಯಲೊ ಮೂರರಲ್ಲೊ
ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬರುತಲಿತ್ತು!
ಬರದೆ ಇದ್ದರೂವೆ ಸಮನೆ;
ಜೀವದಿಂದ ಇರಲು ಸಾಕು.
ಮರಳಿ ಬರದ ತೆರದಿ, ಎಲ್ಲು
ಇರದ ತೆರದಿ, ಹೋಯ್ತು ಮಾಂಬಿ.

೨೨

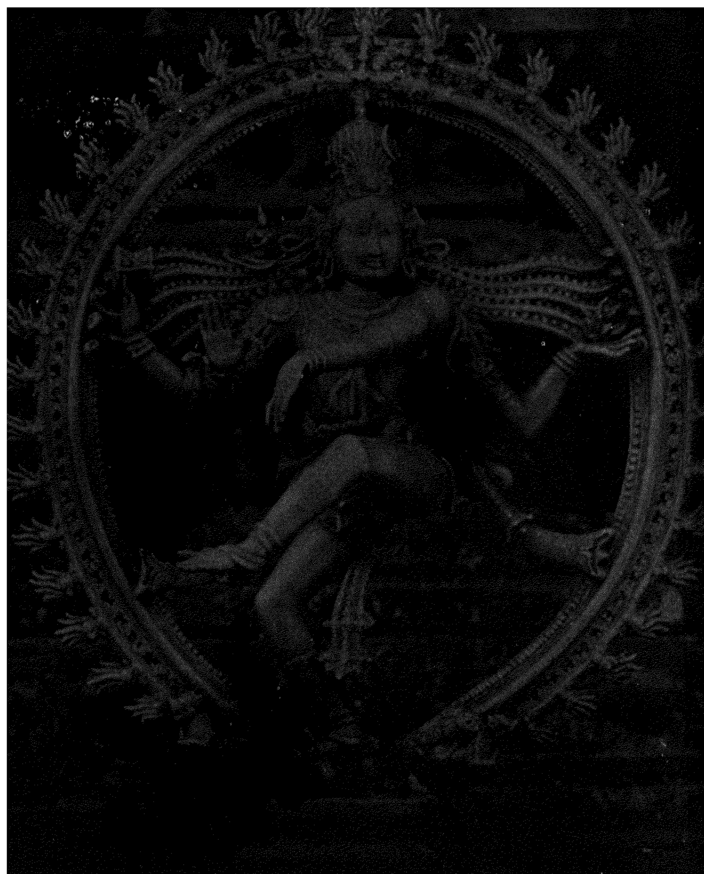
ಅಣ್ಣ, ಆದನು ಒಂದು ದಿವಸ
ಬಹಳ ಹೊಡೆದೆ, ಎಂಬರೊಮ್ಮೆ ;
ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನಹಾಲು
ಕೊಡದೆ ಹೋದೆ ಎಂಬಳಮ್ಮ ;
ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ, ಅದನು ಬಹಳ
ಓಡಿಸಿದೆನು, ಎನುತಲಿಹನು ;
ಮಾಂಬಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ
ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಕಾಣಲಾಗುತಿತ್ತು ಎಂದು
ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸುವೆನು ;
ಏನುಮಾಡುವುದಕು ಈಗ
ಸಮಯವಲ್ಲ ; ಮಿಂಚಿಹೋಯ್ತು.

೨೩

ಮಾಂಬಿ ಹೋಗಿ ಇಂದಿಗೀಗ
ಹತ್ತುದಿವಸವಾಗಿ ಹೋಯ್ತು ;
ನಂಬುವುದಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
ಇಷ್ಟುದಿವಸವಾಯಿತೆನಲು ;
ಮಾಂಬಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಎಂದು
ನನ್ನ ತಂಗಿ ಇಂದುಕೇಳೆ
ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ ಅಳುತನಿಂತ ;
ಅಣ್ಣ ಅದಕೆ, ಯಾಕೆ ಅಳು,
ಬೇರೆ ನಾಯಿ ತರುವ, ಎನಲು
ಸಾಂಬಮೂರ್ತಿ ಕೋಪದಿಂದ,
ಯಾರಿಗಣ್ಣ ನನಗೆ ಬೇಡ,
ಎಂದ. ನಾನು ಹಾಗೆ ಎಂದೆ.

೨೪

ಮಾಂಬಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಇನ್ನು
ಬೇರೆ ನಾಯಿ ಏಕೆ ನಮಗೆ?
ರಂಭೆಯಂತ ನಾಯಿ ಮಾಂಬಿ,
ಇನ್ನು ಅಂತ ನಾಯಿ ಉಂಟೆ?
ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ
ಮಾಂಬಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು
ನನ್ನ ಮಾಂಬಿ ಸತ್ತೆ ನೀನು
ಎಂದೆವಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳು ಅದು!
ಎನುತ ಅದನು ಹಿಡಿಯಹೋಗಿ
ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಕನಸನರಿತೆ.
ಕನಸೆ ಸರಿ, ಇನ್ನು ಮಾಂಬಿ,
ಬರಿಯದೊಂದು ಕನಸು ನೆನವು.

ನಟರಾಜ

ನಿನ್ನ ನಾಟ್ಯವನು ಬಣ್ಣಿಸೆ, ಪರಶಿವ,
ಪನ್ನಗೇಶನಿಗು ಅಸದಳವಪ್ಪುದು ;
ನಿನ್ನ ನಾಟ್ಯವಿದು ಭಾವಕು ಅಸದಳ
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಉಂಗುಟದಂಚಿನ ತುದಿಯೊಳು ನಿಂದಿಹ
ಅಂಗೋಪಾಂಗದ ವೈಖರಿಯಂದದ
ಭಂಗಿಯು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಹುದು
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ತಾಂಡವದಾವರ್ತದೊಳಖಿಳ ಬ್ರ
ಹ್ಮಾಂಡದ ಸರಣಿಯುನೆಸಗುತಲೆಲ್ಲವ
ಭಾಂಡವನೊಡೆವವೊಲೊಡೆಯುವೆ ನೀನೇ
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಭೂಲೋಕ ಭುವರ್ಲೋಕಾದಿ ಲೋಕ
ಮಾಲೆಯು ಸಾಲ್ಗಳು ನಿನ್ನ ನಾಟ್ಯದಲಿ
ಕಾಲದಿ ಬರುವುವು ಕಾಲದಿ ಮರೆವುವು
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ತಾಂಡವವಿದರೀ ಭರದೊಳಖಿಳ ಮಾ
ರ್ತಾಂಡರು ಚಂದ್ರರು ಉಡುಗಣ ಗಗನದ
ಭಾಂಡದಂತರದೆ ಚಲಿಸುತಲಿರುವರು
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಕಡುವೇಗದಿ ನೀ ಸುತ್ತುತಲಿಂತಿರೆ
ಪಡು ಮೂಡಲು ಕೀಳ್ಮೇಲೆಂದೆಂಬದು
ಬಡಗು ತೆಂಕಣವು ಮರೆದಿವೆ ನಿನ್ನೊಳು
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಕೇಶದಾಮವಿದು ನಾಟ್ಯದ ತೀವ್ರಾ
ವೇಶದಿ ಕೆದರುತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತಾನಾ
ಕಾಶದ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣುತಿದೆ
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ವೇಗದ ಸುತ್ತಿನ ರಭಸದಿ ಪೃಥ್ವಿಯು
ಸಾಗರ ಬಾಂದಳ ತಿರುಹ ಬುಗರಿಯೊಲು
ವೇಗದೊಳೇ ನಿಶ್ಚಲವೆನೆ ತೋರ್ಪುವು
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ತಾರುಮಾರು ಓಡಾಡುತಲಿಹವೊಲು
ತೋರುವ ಲೋಕದ ನಡೆನುಡಿಯೆಲ್ಲವು
ಸೇರಿಯೆ ಇಹುದೀ ನಾಟ್ಯದ ಲಯದಲಿ
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಡಮರುಕ ಡಕ್ಕಿಯು ಶಬ್ದವಿತಾನವು
ಕ್ರಮದಿಂ ಸೃಷ್ಟಿಯನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿರಲು
ಭ್ರಮೆಯಿಂ ಚೇತನ ನಾನೆನ್ನುತಲಿವೆ
ನಟರಾಜಾ! ನಟರಾಜ.

ಕುಬ್ಜಮಾನಿಸನ ನಿನ್ನಯ ಮೃದುಪದ
ದಬ್ಜದ ತುದಿಯಿಂ ತುಳಿದಿಹೆ ಉದಯದ
ಅಬ್ಜದವೊಲು ಮೊಗ ಕಣ್ಗಳು ನಗುತಿವೆ.
ನಟರಾಜಾ ! ನಟರಾಜ.

ಭೀಕರವಾಗಿದೆ ಕಾಲಿನ ತುಳಿತವು
ಆಕಾರವೆತ್ತ ದಯೆಯೊಲು ನಗೆಯಿದೆ
ಶ್ರೀಕರ ಶುಭಕರ ಶಂಕರ ಪರಶಿವ
ನಟರಾಜಾ ! ನಟರಾಜ.

ಕೆಟ್ಟುದ ಕಳೆದದರೆಡೆಯಲಿ ಒಳ್ಳಿದ
ನಿಟ್ಟದನೆಲ್ಲೆಡೆ ಸಂತತ ಬೆಳೆಯಿಪ
ದಿಟ್ಟತನದ ನಟವಿದ್ಯೆಯಿದಪ್ಪುದು
ನಟರಾಜಾ ! ನಟರಾಜ.

ಎನ್ನೀ ಹೃದಯದ ದೋಷವನೆಲ್ಲವ
ನಿನ್ನಿಯ ನಗೆಯಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಳಚಿ
ನಿನ್ನಡಿಗೆಡೆಯನು ಮಾಡಿಕೊ ನನ್ನಲಿ
ನಟರಾಜಾ ! ನಟರಾಜ.

ಅಂದೀ ಬಾಳಿದು ಶಾಂತಿಯ ಕಾಂಬುದು
ಚೆಂದದ ನಿನ್ನಯ ನಾಟ್ಯದಿ ಕಲೆವುದು
ಕುಂದದ ಸುಖದಲಿ ತನ್ನನು ಮರೆವುದು
ನಟರಾಜಾ ! ನಟರಾಜ.

ನಾಲ್ವತ್ತರ ನಲುಗು

ದನಿ :

ಅತ್ತೆಯ ಮಗಳೆ, ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡೆ,
ಯಾವೆಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿನ್ನಾವೆಡೆ
ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದು ನನ್ನನು ಕಂಡು
ಜೀವನವಿದ ಬೆಳಗಲು ನೀ ಬಂದೆ?

ಮಾವನ ಮಗಳೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳೆ,
ಲೋಕದ ಮಾತೆಯು ನನ್ನಯ ಬಾಳ
ಪಾವನಗೆಯ್ಯಲು ತಾನೊಲುಮೆಯಲಿ
ಸಾಕಿದ ನಿನ್ನನು ಕಳುಹಿದಳಹುದು.

ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕೆ, ಜೀವದ ಕಳೆಯೆ,
ಒದವಿದ ಸೊಗಸೆ, ನೀತಿಯ ನೆಲೆಯೆ,
ಹೇಳದೆ ಧರ್ಮವ ಕಲಿಸುವ ಗುರುವೆ,
ಬದುಕಿದು ಬದುಕೆ ನೀನಿದನುಳಿಯೆ?

ಮಾರ್ದನಿ :

ಎನ್ನರಸ, ಚೆನ್ನರಸ,
ನಿನ್ನಡಿಯು ಸೋಂಕಿನಲಿ
ಎನ್ನೆದೆಯು ಕಲ್ಲರಳಿ
ಹೆಣ್ಣಾದೆ ನಾನು.

ಎನ್ನರಸ, ಪೊನ್ನರಸ,
ಚೆನ್ನಿಗನೆ ನೀನಾಗಿ
ತನ್ನದೆಂದೆನ್ನಸುವ
ಮನ್ನಿಸಿದನಹುದು.

ಚೆನ್ನರಸ, ದೊರೆ, ಎನ್ನ
ಕಣ್ಣ ತಣಿಸುವ ಹಸುರೆ,
ಎನ್ನುಸಿರಿನೊಳ ಉಸಿರೆ,
ರನ್ನ, ಸಂಪನ್ನ.

ಹನುಮನ ಗಿರಿ

ಹನುಮನಗಿರಿಯೆ ಸೊಗಸಿನ ನೆಲೆಯೆ
ಎನಿತೀ ನಿನ್ನಯ ಸೊಗಸೆನಿತು;
ಎನಿತೀ ನಿನ್ನಯ ಶಾಂತಿಯ ತನಿರಸ
ಎನಿತೀ ನಿನ್ನಯ ವಿಮಲತೆಯು.

ನಿನ್ನನು ನೋಡಿದ ಮೊದಲಲೆ ನಾನು
ಸೋತೆನು ನಿನ್ನೀ ಗುಣಗಳಿಗೆ;
ನಿನ್ನಯ ಸಖ್ಯವನಾಶಿಸಿ ನಿನ್ನನು
ಪ್ರೀತಿಸಿ ಬಳಿಯನು ಸಾರಿದೆನು.

ಅಡಿಯಲಿ ಸುಳಿಯುತ ಭುಜದಲಿ ನಡೆಯುತ
ನೋಡುತ ನೋಡುತ ನಿನ್ನನು ನಾ,
ಕಡೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ನಿನ್ನೀ ಸೊಬಗಿನ
ಗಾಡಿಯನರಿತೆನು ಬಳಕೆಯಲಿ.

ಊರನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಲದಲಿ ಬಿದ್ದು
ಅಡಿಯನು ಸೇರುತಲೀ ದಾರಿ
ಏರುವುದಿಪ್ಪೆಯ ನೆಳಲಲಿ ನಿನ್ನಯ
ನಡುಗನು ಕಾಣದ ಭುಜದೆಡೆಯ.

ಬಹುದಿನ ನಿನ್ನಯ ಸ್ನೇಹದಿ ಬೆಳೆದಿಹ
ಅರಳಿಯ ಮರವಿದು ಸೊಗಸುವುದು.
ಸಹಜ ಸಖ್ಯವಿದು, ವಿಮಲತೆ ಉನ್ನತಿ
ಸರಳತೆಯಲಿ ಸರಿಯಹ ನಿಮಗೆ.

ಭುಜದಲಿ ನಿಂದು ಈ ಕಡೆ ನೋಳ್ಪನೆ
ಸೂರರ ಸಾವಿರದಲಿ ನೆರೆದ
ಪ್ರಜೆಯನು ಪೊರೆಯುವ ನಗರವು ದಿಕ್ಕಿನ
ಮೇರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ; ಈ ಕಡೆಗೆ

ತಳಿರಿನ ಮರಗಳ ದೂರದ ಊರ್ಗಳ
ದಾರಿಯ ಗುರುತಿನ ಸಿಂಗರದಿ
ಮೆಲುಮೆಲನಿಳಿಯುತ ಮೆಲುಮೆಲನೇಳುತ
ಮೇರೆಗೆ ಹರಡಿದೆ ಹೊಲಬಯಲು.

ಸುತ್ತಲು ಸೊಗಸಿನ ತಾಣಗಳಿಲ್ಲಿ;
ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಕು ಮಿಗಿಲಾಗಿ
ಉತ್ತುಂಗಾಕೃತಿಮಧ್ಯದಿ ನೀನಿಹೆ;
ರವಿಯೆನೆ ಗೃಹಗಳ ವ್ಯೂಹದಲಿ.

ಇಲ್ಲೀ ತೋಪು; ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿಹ
ನರಹರಿರಾಯನಗಿರಿ ಇಲ್ಲಿ;
ಇಲ್ಲೀ ಊರು; ಸಾರೆಗೆ ಗೌಡನ
ಕೆರೆಯುರು ನೀರಿನ ಹರಹಿಲ್ಲಿ.

ಒಂದೆಡೆ ಮರಳಿನ ಶಯ್ಯೆಯ ಕಾಲುವೆ
ಹೊಂಗೆಯ ಮರದಡಿ ಕಾಣುವುದು;
ಒಂದೆಡೆ ಮರಗಳ ಮನೆಗಳ ಮಧ್ಯದೆ
ಗಂಗಾಧರನೀ ದೇಗುಲವು.

ತಾವರೆ

ದೂರದೆ ತಗ್ಗಿನ ಹೊಲದಲಿ ಕೊಳ; ಆ
ಬದಿಯಲಿ ಮಂಟಪ; ತಗ್ಗಿನಲಿ
ಓರಣೆ ಮರೆಯದೆ ಮರಗಳ ಸಾಲು
ಹುದುಗಿದೆ ದೆಸೆಗಳ ಕೊನೆವರೆಗೆ.

ನಿನ್ನೊಳು ನಿಂದು ಎಲ್ಲವ ನೋಡಲು
ಎಲ್ಲವ ಸೊಗಸಲಿ ನೀ ತೋರ್ಪೆ;
ನಿನ್ನನು ಎಲ್ಲಿಂ ನೋಡಿದೆನಾದರು
ಎಲ್ಲಕೆ ನೀ ಮಿಗಿಲೆನಿಕಾಂಬೆ.

ಗೋಪುರಗಳಲಿ ನೆರೆಯಿಾಗಿರಿಗಳು
ತೊಳಗಲು ನೀನದ ನೋಡುತಲಿ
ತಾಪಸವೃತ್ತಿಯ ಶಾಂತಿಯೊಳಾಳುತ
ಎಳೆಯರ ಪೆರುಮೆಯೊಳುಬ್ಬಿರುವೆ.

ನೀನೇ ಪಾವನ; ಶಿರದಲಿ ಹನುಮನ
ಧರಿಸುತೆ ಪಾವನತೆಯ ಮುಡಿಸಿ,
ಸಾನುಕ್ರೋಶದಿ ಕೊಡುತಿಹೆ ಸಾರುವ
ಕರಗಿದ ಹೃದಯಕೆ ಶಾಂತಿಯನು.

ಹಿಮಗಿರಿ ಹಿರಿದು, ವಿಂಧ್ಯವು ಹಿರಿದು;
ಆದರೆ ಅವು ಸರಿ ಹಿರಿಯರಿಗೆ;
ವಿಮಲನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸುಲಭನು ಆಗಿ
ಸೋದರ ನೀನಹೆ ಕಿರಿಯರಿಗೆ.

ತಾವರೆ

ನಿನ್ನಯ ಭುಜದಾಶ್ರಯುವನು ಸೇರಿ
ಕವಿತೆಯನೆಸಗಿದೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ;
ಅಣ್ಣನ ಭುಜವಡರ್ದೆಳೆಯನು ಹರುಷದ
ತವಕದೆ ನುಡಿಯುುವ ಜಲ್ಪದೊಲು.

ಒಳ್ಳೆಯನಲ್ಲವು ನಿನ್ನೊಲು ನಾನು ;
ಆದರು ನಿನ್ನಯ ಸಖನಾಗೆ
ಮೆಲ್ಲನೆ ಆಶಿಸಿ ಬಂದೆನು ನಿನ್ನೆಡೆ ;
ಸಾದರನಾಗುತೆ ನೋಡೆನ್ನ.

ನಿನ್ನಯ ವಿಮಲತೆ ಸೌಮ್ಯತೆ ಸರಳತೆ
ನಿನ್ನೀ ಉನ್ನತಿ ಪರತೃಪ್ತಿ
ಇನ್ನಿನಿಸಾದರು ಬೆರೆಯಲಿ ನನ್ನಲಿ ;
ಅಣ್ಣಾ ಸಖನಾಗಿರು ನನಗೆ.

ಹನುಮನಗಿರಿಯೆ ಸೊಗಸಿನ ನೆಲೆಯೆ
ಎನ್ನಯ ನಿನ್ನಯ ಕೆಳೆಯಿಂತು
ಅನುದಿನ ಬೆಳೆಯಲಿ, ನಿನ್ನೀ ಹಿರಿತನ
ಎನ್ನೀ ಬಾಳಲಿ ಕಾಣಿಸಲಿ.

———

ಕನಕದಾಸರ ಕತೆಗಳು

ಮುನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾ ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯ ಕೆಲವು
ಊರ ಹೆಸರನು ಕುರಿತ ಕತೆಗಳನು ಹೇಳಿದೆನು ;
ನೆನವಿಹುದೆ ಅದು ? ಇಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಜನಕೆ
ತಿಳಿವ ತರಲೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕತೆಗಳು ಕೆಲವ
ಹೇಳುವೆನು, ಲಾಲಿಸಿರಿ. ಇವು ಬರಿಯ ಕತೆಯಲ್ಲ.
ರಾಮದೇವರು ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡಿದರೆನಲು
ನೀವಿಂದು ನಂಬಿರಲೆ ; ಪರಶಿವನು ಕನ್ನಡದಿ
ಬಂದಳೀಕೆ ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿಯ ಹೇಳಿದನು
ಎಂದು ನಾನೆನೆ ನಂಬಲಾರಿರಲೆ. ನುಡಿಯೆಲ್ಲ
ದೇವನಿಂದಲೆ ಬಹುದು ದೇವನನೆ ಹೊಗಳುವುದು ;
ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆ ಹೂಣರ ಭಾಷೆಯಲಿ ಎಂತೊ
ಅಂತೆ ಕನ್ನಡವೆಂಬ ತೆಲುಗೆಂಬ ನುಡಿಗಳಲಿ
ಕೇಳಿಸುವುದವನ ನುಡಿಯೊಂದೆ. ಬದುಕಲಿ ನಡೆಯೆ
ದೇವರಾಡುವ ಮಾತು ಇಂತ ಅಂತಹುದಲ್ಲ
ಯಾರಿಗೇತರಮಾತು ಬೇಕೆನಲು ಅದರಂತೆ
ಅವನು ನುಡಿಯುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವಿರಿ. ಅದು ಇರಲಿ.
ಇಂದು ನಾ ಹೇಳಲಿಹ ಕತೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯವು.
ಹರಿದಾಸರಲಿ ಹಿರಿಯರಲಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿರುವ
ಕನಕದಾಸರ ಕುರಿತ ಕತೆ. ಅವರ ಬಾಳಿನಲಿ
ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ. ಇದನು ಭಕ್ತಿಯಲಿ
ಸಾವಧಾನದಿ ಕೇಳಿ ; ನಾ ಹೇಳ್ವ ರೀತಿಯಲಿ
ತಪ್ಪಿರಲು ಮನ್ನಿಸಿರಿ.

ಕನಕದಾಸರ ಜನ್ಮ

ಕುರುಬರಲಿ ಎಂಬುದನು ಕೇಳಿರುವಿರಲೆ. ಅವರು

ಬೇಡರಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದರೆಂದು ಕೆಲಜನರು
ಹೇಳುವರು ; ಇದು ತಪ್ಪು ; ದಾಸರೇ ಒಂದು ಕಡೆ
"ನಾವು ಕುರುಬರು ನಮ್ಮ ದ್ಯಾವರು ಬೀರೈಯ"
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆ ಕೃತಿಯು ನಾ ಬಲ್ಲೆ.
ಯಾರೊ ಅವರನು ಇವನು ಕುರುಬ ಎಂದಿರಬೇಕು ;
ಅದಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದಾಸರು ಕೋಪಮಾಡದಲೆ,
ನಾವು ಕುರುಬರು ಅಹುದು ನಮ್ಮ ದ್ಯಾವರು ಕೂಡ
ಬೀರೈಯ ನಮ್ಮಜ್ಜ ಕುರಿಗಳನು ಮೇಯಿಸುವ
ನರಕುರಿಗಳನು, ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿದರು
ಎಂದು ಅರಿವಹುದೆನಗೆ. ದಾಸರಿಗೆ ಗುರುಗಳಲಿ
ಬಹುಗಾಢಭಕ್ತಿ. ಈ ತೆರನ ಗುರು ಬಲ್ಲರು ;
ಅದರಿಂದ ದಾಸರನು ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ನುಡಿಸುವರು.
ಸಲಿಗೆಯಲಿ ಬರುತ ಹೋಗುತ ಗುರುವ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ಮಾತನಾಡುತ ನಿಲುವ ಕುರುಬರವನನು ನೋಡಿ
ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದಲಿ ಕೆಲಜನಕೆ ಅಸಮಾಧಾನ.
ಏನು ಇವನದು ಹೆಮ್ಮೆ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇವನು
ಕುರುಬರವ, ಜಾತಿಯಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯುವ,
ಇವನಿಗೇನೋ ನಮ್ಮ ಗುರು ಮರುಳುಹೋಗಿಹರು,
ಎಂದು ಈ ಜನ ಒರ್ವರೊರ್ವರಲಿ ಗೊಣಗುವರು.
ಗುರುಗಳಿಗಿದೇನು ತಿಳಿಯದೆ? ಅವರು ಒಂದು ಸಲ
ಈ ಮೂಢಜನಕೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು
ಎಲ್ಲರೂ ಇರುವಂದು ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದರು.
"ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯೆಂದ ಮಾತ್ರಕೆ ತತ್ತ್ವ ಹೃದಯದಲಿ
ಸಿದ್ಧಿಯಾದಂತಲ್ಲ ; ಬಹು ಕಷ್ಟ. ನಾವೆಲ್ಲ

ದೇವರೆಲ್ಲಿಹನೆನಲು ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಇಹನೆಂದು
ಒಡನೆ ನುಡಿವೆವು. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಇದ ತಿಳಿದಿಹುದು.
ಆದರೂ ನಾವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯದೊಳು
ಹರಿ ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಇಹನೆಂದು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಬುದ್ಧಿಯೊಪ್ಪಿದ ತತ್ತ್ವ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿಹ ಊಟ.
ಬದುಕಿನಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಮುನ್ನ ಅದು ನಮ್ಮ
ಹೃದಯದೊಳಹೊಕ್ಕು ರಕ್ತದಲಿ ಸೇರಿರಬೇಕು,
ಅಸ್ಥಿಗತವಾಗಿ ಬಾಳನು ತಿದ್ದಿ ನಿಲಬೇಕು.''
ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಗುರುಗಳ ಮಾತ ಕೆಲಜನರು
ನಿಜವೆಂದು ಮನದೊಳೊಪ್ಪಿದರು. ಕೆಲಜನ ಇದಕೆ
''ದೇವರಿಹುದನು ಹೃದಯದೊಳಹೊಗಿಸಿ ರಕ್ತದಲಿ
ಸೇರಿಸೆಂದರೆ ಏನು? ಅಸ್ಥಿಗತವಾಗಲಿಕೆ
ಅದು ಏನು ಜ್ವರವೆ? ದೇವರು ಇರುವನೆಂಬ ನುಡಿ
ನಿಜವೆ ಸರಿ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಹನು. ಇದನರಿಯೆವೆ?
ಇದ ಮರೆದು ನಡೆವುದೆಂದರೆ ಏನು? ಏನು ಇದು?''
ಎಂದು ತಮ್ಮೊಳು ತಾವೆ ನೆನೆದುಕೊಂಡರು. ''ಕನಕ,
ನೀನು ಇದಕೇನು ಹೇಳುವೆ'' ಎಂದು ಗುರು ಕೇಳೆ,
''ನನ್ನೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮಡಿಗೆ ಇದ ಬಿನ್ನಯಿಸಲೇಕೆ?
ಪಾವನರ ಬದುಕಿನಲೆ ಬುದ್ಧಿಗೊಪ್ಪಿದ ತತ್ತ್ವ
ಎದೆಯನಪ್ಪುವ ಮುನ್ನ ಕಾಲ ಕಳೆದಿರಬೇಕು.
ಅದರಿಂದ ಇಂತು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯ್ತು; ತಾವು ದೊರೆ,
ಉಳಿದವರು ಆಳು; ತಮಗಾದುದಕೆ ನೂರುಮಡಿ
ಕಷ್ಟ ಇತರರಿಗಾಗಬೇಕು; ಇದು ನಿಶ್ಚಯ.
ಬುದ್ಧಿಯೊಪ್ಪಿದ ಪಾಟ ಮದುವೆದಿಬ್ಬಣದಾಟ;

ಸಿದ್ಧಿ ಮನವನು ಮನಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ತಿಳಿನೋಟ.
ನಪ್ಪ ದೇವರ ಇರವ ನಿಮ್ಮನುಗ್ರಹದಿಂದ
ಇಂದು ತಿಳಿದಿಹೆನು. ಇನ್ನೆಂದು ಕರುಣಿಸುವಿರೋ,
ಇನ್ನು ತಾವರೆತೆರನ ಅವನ ಪದಗಳನೆಂದು
ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾಣುವೆನೊ'' ಎಂದುಸುರಿದರು.
ಗುರು ಇದಕೆ ತಲೆಯ ತೂಗಿದರು; ಸಂತೋಷದಲಿ
''ಕನಕಣ್ಣ ತತ್ತ್ವವನು ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯಿದು
ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ರೀತಿಯನು ಮನಕೆ ತರಿಸುವುದು.
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.'' ಎಂದವರ ಹೊಗಳಿದರು.
ಶಿಷ್ಯರಲಿ ತೃಪ್ತಿಗೇಡಿಗಳು ಇದ ಕೇಳುತ್ತೆ
ಕುರುಬದಾಸನ ವೇಷ ನೋಡು, ಭೇಷಜ ನೋಡು,
ಆಷಾಢಭೂತಿ ಈ ಕುರುಬ, ಎನ್ನುತೆ ಕೆಲರು
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲೆ ನೆನೆದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ
ಗುರು ಇವರನೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಓರೊರ್ವರನೆ ಕರೆದು
ಓರೊರ್ವನಿಗೆ ಒಂದು ಕಳಿತ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣ
ಕೈಗಿತ್ತು, ''ಈ ಹಣ್ಣ ತಿನಲು ನಿನಗೊಳಿತಹುದು,
ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆಡೆ ನೋಡಿ
ಇದ ತಿಂದು ಬಾ'' ಎಂದು ಕಳುಹಿದರು. ದಾಸರನು
ಬಳಿಗೆ ಕರೆದವರಿಗಿತ್ತಂತೆ ಅವರಿಗು ಒಂದು
ಹಣ್ಣಿತ್ತು ಅವರಿಗೆಂದಂತೆಯೇ ಹೇಳಿದರು.
ಸಂಜೆಯಲಿ ಮತ್ತೆ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ
ಬಂದು ಸೇರಿರಲು ಹಣ್ಣನು ಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯರಲಿ
ಗುರು ಒಬ್ಬನನು ಕರೆದು ಎಲ್ಲರೆದುರಲಿ ಅವನ
ಹಣ್ಣನಾವೆಡೆ ತಿಂದೆ ಎಂದು ಕೇಳ್ದರು. ಅವನು

"ಊರ ಮುಂಗಡೆ ತೋಪಿನಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮರನಿಹುದು
ಅದರ ಮರೆಯಲಿ ತಿಂದೆ" ಎಂದದಕೆ ಹೇಳಿದನು.
ಗುರು ಅದಕೆ ಒಳಿತಾಯ್ತು ಎಂದು ಮತ್ತೊರ್ವನನು
ನೀನು ಯಾವೆಡೆ ತಿಂದೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವನು
"ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮಂಟಪದ ಹಿಂದೆ
ಕತ್ತಲಾಗಿಹುದು ಆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಭುಜಿಸಿದೆನು"
ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಗುರು ಲೇಸಾಯ್ತು ಲೇಸಾಯ್ತು
ಎಂದೆನುತ ಮತ್ತೊರ್ವನನು ಕೇಳಲವನೆಂದ
"ದೊಡ್ಡ ಕೊಳದಲಿ ನೀರಿನಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದ
ತಿಂದು ಎದ್ದೆನು" ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಗುರು ಎಲ್ಲರನು
ಒರೊರ್ವನಾಗಿ ಕೇಳುತ ಬರಲು ಅವನವನು,
ಕದದ ಸಂದಿಯಲಿ ತಿಂದೆನು ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ,
ಕೋಣೆಯಲಿ ಕುಳಿತು ಬಾಗಿಲಿಗಗಳಿಹಾಕಿರಲು
ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತು ತಿಂದೆನು ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ,
ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರೆಯಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ನಿಂತು
ತಿಂದೆನೆನ್ನುವನೊಬ್ಬ, ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರೂ
ಒಂದೊಂದ ಹೇಳಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ದಾಸರ ಕೇಳೆ
"ಗುರುದೇವ ನಿಮ್ಮಡಿಗೆ ನಾನು ಹಿರಿಯಪರಾಧಿ.
ಒಳಿತಹುದು ತಿನ್ನೆಂದು ಆ ಪ್ರಸಾದವನೆನಗೆ
ಕೊಡುವಂದು ಯಾವನೂ ನೋಡದೆಡೆ ತಿನ್ನೆಂದು
ಆಣತಿಯ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಹೋದೆ
ತಿನ್ನಲಾಗದೆ ಹೋಯ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ದೇವನಿರುವನು, ನಮ್ಮ ಕರ್ಮವನು ನೋಡುವನು,
ಎಂದು ತಾವೆಂದ ನುಡಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ನೆನವಾಯ್ತು.

ಎಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವುದು ಗುರು ಹರಸಿತ್ತ ಫಲವಿದನು
ತಿನ್ನುವರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎನಗಿಲ್ಲವಾಯಿತು ಎಂದು
ಮತ್ತೆ ತಂದಿಹೆನಿದನು'' ಎಂದವರು ಹೇಳಿದರು.
ಕೆಲದ ಶಿಷ್ಯರು ಕೇಳಿ ತಲೆಯ ತಗ್ಗಿಸಿದರು.
ಗುರು ಆಗ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ''ಎಲ್ಲ ತಾಣಗಳಲಿಯು
ದೇವನಿಹನೆಂಬ ನುಡಿ ತಿಳಿಯದಿಹ ಜನರಿಲ್ಲ.
ತಿಳಿದ ಈ ತತ್ತ್ವವನು ನೆನೆದು ನಡೆವವರಿಲ್ಲ.
ಬುದ್ಧಿ ಅರಿತರಿವು ಹೃದಯದಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವರೆ
ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದು. ತಿಳಿದುದನು ಮರಮರಳಿ
ಮನದಲೇ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ, ನಿದ್ರೆಯಲಿ ಕೂಡ
ಹೃದಯ ಆ ತತ್ತ್ವವನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆವಂತೆ
ಪಾಠಮಾಡಲು ತೊಡಗಬೇಕು'' ಎಂದುಸುರಿದರು.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗುರು ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯ ಮಧ್ಯದಲಿ
ಕನಕದಾಸರ ಕುರಿತು ''ಕನಕಣ್ಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಯಾರಿಗೆಷ್ಟೆಷ್ಟುಜನ್ಮಕೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯುವುದು
ಹೇಳುವೆಯ'' ಯೆಂದರು. ದಾಸರಾ ನುಡಿಕೇಳಿ
''ಗುರುಗಳರಿಯದ ವಿಷಯವೇನಿಹುದು ಆದರೂ
ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುವೆನು'' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಅದಕೆ
ಗುರು ''ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿನ್ನೆನಿತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಮುಕ್ತಿಯನು ಪಡೆಯುವರು ಹೇಳ್'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.
ಕನಕದಾಸರು ''ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮದಲಿ'' ಎಂದರು.
ಗುರು ''ನಾನು'' ಎಂದೆನಲು ಕನಕದಾಸರು ಅದಕೆ
''ಆರು ಜನ್ಮದಲಿ'' ಎಂದರು. ಗುರುಗಳಾಮೇಲೆ

''ಹಾಗಾದರೀ ಜನ್ಮ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಹೋಗುವರು
ಇಲ್ಲವಾದರೆ? ನೀನೊ?'' ಎಂದೆನಲು ದಾಸರು
'' ನಾನು ಹೋದರೆ ಹೋಗಬಹುದು '' ಎಂದುಸುರಿದರು.
ಶಿಷ್ಯನಾಡಿದ ನುಡಿಯು ಕೇಳಿ ಗುರು ನಗುತಿರಲು
ಮಂಡಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಕನಲಿದರೊಡನೆ.
''ಅತಿಯಾಯಿತೀನಮ್ಮ ಕುರುಬದಾಸನ ಜಂಭ.
ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆರು ಜನ್ಮಗಳು ಕಳೆಯಲು ಮುಕ್ತಿ;
ಗುರುವ ಗುರುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮ ಕಳೆಯಲು ಮುಕ್ತಿ;
ಗುರುವ ಗುರುವಿನ ಹಿರಿಯ ಗುರು ನಮ್ಮ ಕುರುಬನಿಗೆ
ಈ ಜನ್ಮ ಕಳೆದೊಡನೆ ಮುಕ್ತಿ! ಬಹು ಚೆನ್ನಾಯ್ತು
ಇಂಥ ಕೊಬ್ಬಿನ ಮಾತ ಕೇಳಿಯೂ ನಮ್ಮ ಗುರು
ನಗುತಿಹರು. ಇವರಿಂತು ಸಡಿಲ ಕೊಡುತಿರಲಾಗಿ
ಗುರುಶಿಷ್ಯತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಅಳಿಯುವುದು''
ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತಿಹರು. ಗುರು ಅವರ ಮುಖವರಿತು
''ಕನಕಣ್ಣ ನುಡಿದ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಕೋಪಿಸದಿರಿ.
ಗುರುವಿಗೂ ಹಿರಿಯಗುರುವಿಗು ಇಲ್ಲದಿಹ ಮುಕ್ತಿ
ತನಗೆ ಈ ಜನ್ಮಮುಗಿದೊಡನೆ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು
ಆತ ಹೇಳುವನೆ? ನೀನೋ ಎಂದು ಕೇಳ್ದುದಕೆ
ನಾನು ಹೋದರೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದುದರರ್ಥ
ಮಮತೆ ಹೋದಂದು ಎಂಬುದು. ನೋಡೆ ಮನುಜರಿಗೆ
'ನಾನು' ಎಂಬುದು ಹೋದರಲ್ಲದಿಲ್ಲವು ಮುಕ್ತಿ.
ನಾನು ಹೋದರೆ ಹೋಗಬಹುದು ಮೋಕ್ಷಕೆ ಮನುಜ.
ನಾನಿರುವ ತನಕ ಸಂಸಾರದಲಿ ತೊಳಲುವನು.
ಇದನೆ ಕನಕಣ್ಣ ಜನವನು ಮರುಳುಮಾಡುವರೆ

ತಾನು ಈ ಜನ್ಮ ಕಳೆದೊಡನೆ ಮುಕ್ತನು ಎಂದು
ಡಂಭ ಹೇಳುವ ತೆರದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು.
ಕನಕಣ್ಣನಂತೆ ಸಿದ್ಧಿಯಲೀಸುತಿಹ ಜನಕೆ
ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆವರೆ ಜನ್ಮ ಕಳೆವ ಮಾತೇನುಂಟು
ತಿಳಿದು ನಡೆಯುವ ಮನುಜನಿಗೆ ಒಂದು ದಿವಸದಲಿ
ಹಲಜನ್ಮ ಕಳೆಯುವುದು, ಮುಕ್ತಿ ಕೈಯೊಳಗಿಹುದು.''
ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ದಾಸರರ್ಥವನು ತಿಳಿಸಿದರು.

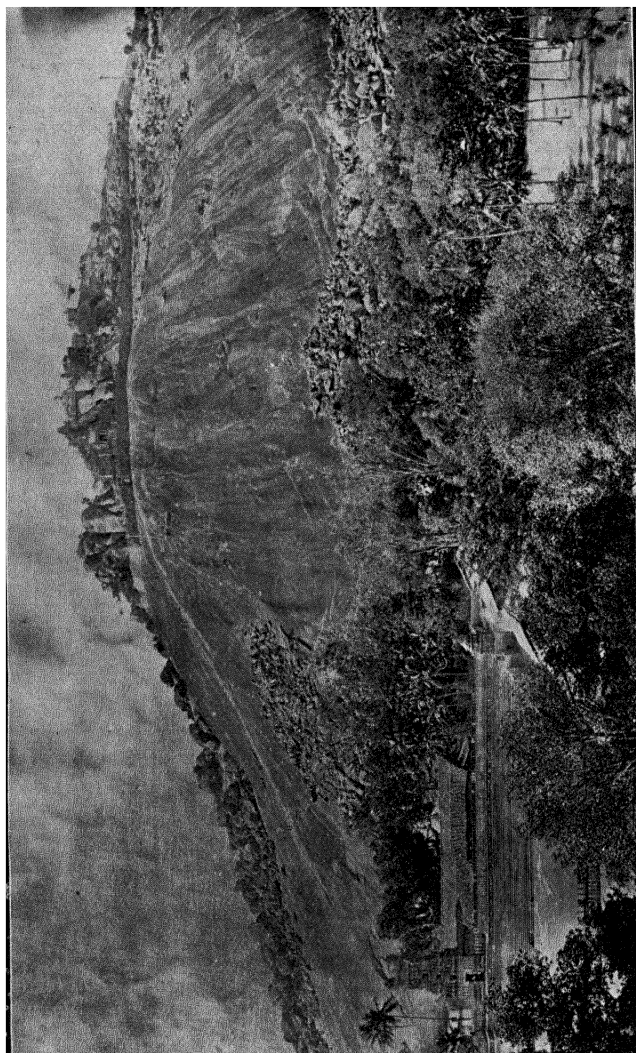
ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವೆನು. ಒಂದು ದಿನ
ಕನಕದಾಸರ ಪತ್ನಿ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲಿ ಕೆಲವು
ರೊಟ್ಟಿಗಳ ಸುಡುತಿರಲು ಕನಕದಾಸರು ಅಲ್ಲಿ
ಬಳಿಯೊಳೇ ಕುಳಿತಿಹರು. ಕೆಲವು ಬೆಂದಿಹ ರೊಟ್ಟಿ
ಕೆಳಗೆ ಎಲೆಯೊಳಗಿಹುದು, ಕೆಲವು ಬೇಯುತಲಿಹುದು,
ಕೆಲವು ರೊಟ್ಟಿಯನಾಕೆ ತಟ್ಟುತಿರುವರು. ಆಗ
ಬೀದಿಯಲಿ ನಾಯೊಂದು ಹೋಗುಹೋಗುತ ಇಲ್ಲಿ
ರೊಟ್ಟಿಯನು ಸುಡುತಿರುವರೆಂದು ವಾಸನೆಯಿಂದ
ತಿಳಿಯಿತು. ಬೀದಿಯಲಿ ಸುಳಿಯುತಿಹ ಸೊಣಗನಿಗೆ
ಹಸಿವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಗೌಡನ ಮನೆಯ
ಜೀತದಲಿ ಮೈ ಹೊರೆವ ಮೇಲ್ತರದ ನಾಯಿಗೂ
ಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಯ ನಾಯ್ಗೆ
ಹಸಿವೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ತುಂಬ. ರೊಟ್ಟಿ ಸುಡುತಿಹರೆಂದು
ಊಹೆಯಲಿ ತಿಳಿದ ಸೊಣಗನು ಆಸೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿ
ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಇಣಿಕಿ ನೋಡಿತು.
ರೊಟ್ಟಿ ಬಹು ಶಬ್ಬಿಯಾಗಿಹುದು ; ಬಿಸಿಬಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ.
ಮೆಲ್ಲನೊಳಗಡೆ ಬಂದು ಸುತ್ತ ನೋಡಿತು ನಾಯಿ.

ಇಲ್ಲಿ ದಾಸರು ಕುಳಿತಿರುವರು ; ಈ ಕಡೆ ಅವರ
ಪತ್ನಿ ರೊಟ್ಟಿಯ ಸುಡುತಲಿಹರು. ವಾಸನೆ ಬಹಳ
ಹತ್ತಿರಾದುದರಿಂದ ಆಸೆ ಬಹು ಬಲವಾಯ್ತು.
ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯನೊಯ್ದು ನಡೆವೆನೇ ಎಂದೆನುತ
ಯೋಚನೆಯೊಳರ್ಧಚಣ ಆ ಸೊಣಗ ನಿಂದಿಹುದು.
ಕನಕದಾಸರು ಇದನು ನೋಡಿದರು. ಬಡನಾಯಿ
ಬಹಳ ಹಸಿದಿಹುದೆಂದು ಮನವರಿತು, ಮನೆಯಾಕೆ
ಇದ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುವಳೊ ಎನ್ನುತ ಮನದೆ
ಇನಿಸು ಚಿಂತಿಸುತಿಹರು. ಎಲ್ಲ ಅರೆಚಣದರ್ಧ.
ಈಸು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪಧೈರ್ಯವ ಮಾಡಿ
ರೊಟ್ಟಿಯಿಹ ಕಡೆಗೆ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಮುಸುಡಿಯ ನೀಡಿ
ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯ ಕಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೊ ಎಂದಂಜಿ
ಸದ್ದುಮಾಡದೆ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟಿತು.
ಕನಕದಾಸರ ಪತ್ನಿ ಆಗ ಇದ ನೋಡುತ್ತ,
ಗಂಡನನು "ಇದು ಏನು ಸುಮ್ಮನೆಯೆ ಕುಳಿತಿಹಿರಿ ?
ನಾಯಿ ರೊಟ್ಟಿಯನೊಯ್ಯೆ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿಹುದೆ ?"
ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ದಾಸರು ಅದಕೆ "ಅಯ್ಯಯ್ಯೊ
ಮರೆತೆನೇ ? ನನ್ನ ದೇವರು ಎಷ್ಟು ಹಸಿದಿಹನೊ ?
ಬರಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯ ಕದಿಯೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಲೆದಾಡಿ
ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂಟವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿಹನೊ ?
ಬರಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯನೆಂತು ತಿನ್ನುವನು" ಎಂದೆನುತ
ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತುಪ್ಪ ಬೆಲ್ಲವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆದ್ದು
ನಾಯ ಹಿಂದೆಯೆ ಓಡಿದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ
ಇದು ಏನು ಮಾಡುತಿಹರೆಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ
ಬಾಗಿಲಲಿ ನಿಂದು ನೋಡುತಲಿರಲು ದಾಸರು

ಬಹಳ ಭ್ರುಮೆಯಿಂದ ಸೊಣಗನ ಕರೆದು "ನನ್ನೊಡೆಯ
ಬರಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯ ಕೊರಕಲೇಕೆ? ಬಾ ನನ್ನಪ್ಪ,
ತುಪ್ಪವನು ತಂದಿಹೆನು, ಬೆಲ್ಲವನು ತಂದಿಹೆನು,
ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೆಂದೆಣಿಸು, ಬಾ, ಇದ ಕೊಳ್ಳು"
ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ದಾಸರ ಪತ್ನಿ ನೋಡುತಿರೆ
ನಾಯಿ ದಾರಿಯಲೆ ನಿಂದುದು. ದಾಸರದರೆಡೆಗೆ
ಸಾರಿ ತುಪ್ಪವನು ಬೆಲ್ಲವನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು.
ನಾಯಿ ಸಂತೋಷದಲಿ ತಿನ್ನುತಿರೆ, ದಾಸರು
ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತದನು ಸಂತಸದಿ ನೋಡುತಲಿಹರು.
ಇದನು ದಾಸರ ಪತ್ನಿ ಅರೆನಿಮಿಷ ನೋಡುತಿರೆ,
ನಾಯಿ ಮರೆದುದು. ಆದರ ಬಳಿ ನೀಲಮೇಘದೊಲು
ಮನವ ಮರುಳಾಗಿಸುವ ಸೊಗದ ವರ್ಣದ ಒಂದು
ರೂಪು ಕಣ್ಗೆಸೆದು ತೋರಿತು. ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿವೆ.
ಒಂದು ಕೈಯಲಿ ಚಕ್ರ; ಶಂಖ ಗದೆ ಪದ್ಮಗಳು
ಉಳಿದ ಕೈಗಳಲಿ. ದಾಸರು ರೂಪವನು ನೋಡಿ
"ನನ್ನ ದೊರೆಯೇ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ಎನಿತು? ಸೇವಕನು
ಮನೆಯ ಒಣ ರೊಟ್ಟಿಯನು ಕೊಡುವುದಕೆ ಹೆದರುವನು
ಎಂದೆನುತ ನೀನೆ ಶುನಕನ ರೂಪದಲಿ ಬಂದು,
ಕೌರವನ ಭವನವನು ಬಿಟ್ಟು ವಿದುರನ ಮನೆಗೆ
ಅಂದು ನಡೆತಂದಂತೆ ಸುಖದುಣಿಸುಗಳ ಬಿಟ್ಟು
ಇಲ್ಲಿ ದಾಸನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆಯಾ ನನ್ನೊಡೆಯ?"
ಎಂದು ನುಡಿಯುತೆ ನಮಿಸಿದರು. ರೂಪು ಮರೆಯಾಯ್ತು
ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಸೊಣಗ ರೊಟ್ಟಿಯನು ಬೆಲ್ಲವನು
ತಿನ್ನುತಿದೆ. ತಿಂದು ಮುಗಿಸುತೆ ಓಡಿ ಹೋಯಿತದು.
ಇತ್ತ ದಾಸರು ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆತಂದರು.

ಎಲ್ಲವನು ಕಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇವರ ಪುಣ್ಯದಲಿ
ತನಗೆ ದೇವರ ನೋಟ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದೆಣಿಸುತ್ತ
ಏನೊಂದು ಮಾತನಾಡದೆ ದಿನದ ಕೆಲಸದಲಿ
ಎಂದಿನೊಲು ತೊಡಗಿದರು.

ಬೇಸರಾಯಿತೆ ಅಣ್ಣಾ ?
ಮುಗಿಸಿದೆನು. ಇಂತ ಕತೆ ದಾಸರವು ಬಹಳ ಇವೆ.
ಒಂದೊಂದು ಕತೆ ಒಂದು ರತ್ನ. ಇವುಗಳೊಳೆಲ್ಲ
ಹಿರಿಹಿರಿಯ ತತ್ತ್ವ ದಿನದಿನದ ಕಿರಿಮಾತಿನಲಿ
ಹಸುಳೆಯಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನಡಗಿಹವೊಲಡಗಿಹವು.
ಇವನು ನಮ್ಮವರು ನಮ್ಮಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ
ಹರಿಕಥೆ ಪುರಾಣದಲಿ ಪಾಠಪ್ರಸಂಗದಲಿ
ಮರಮರಳಿ ಹೇಳುವರು. ಸನ್ನ ಈ ಬದುಕಿನಲೆ,
ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಚಿಂತೆ ಬಂದಾಗ, ನೆರೆಯವರು
ಹಿಂಸೆಯನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ನಾನು ಬೇರೆಯ ಜನಕೆ
ಕಾಠಿಣ್ಯ ತೋರುವುದಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ,
ಹರಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಇಹನು—ಎಲ್ಲ ಜೀವದೊಳಿಹನು—
ನಾನೆಂಬ ಮಮತೆಯಿಂದಲೆ ಕೋಪ—ಇದರಿಂದ
ಬದುಕು ಸೊಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು—ಎಂಬೀ ತೆರದ
ನೆನವು ಬರೆ, ಚಿಂತೆ ಮರೆದಿಹುದು ; ಕೆರಳಿದ ಕೋಪ
ಮರಳಿ ತಗ್ಗಿಹುದು ; ಜನದಲಿ ಪ್ರೇಮ ಹುಟ್ಟಿಹುದು.
ಕನಕದಾಸರು ಇಂತು ತಮ್ಮ ಬದುಕನು ನಮ್ಮ
ಶುಭಕಾಗಿ ನೆಲದಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ನೆನವಬಿಟ್ಟಿಹರು.
ಇಂತ ಕತೆಗಳ ನೀವು ಆರಯಿಸಿ ಮನವರಿದು
ಜನಕೆ ತಿಳಿಯಿಸಿ ನಡೆಯೆ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುವುದು.

ಗೋಮಟೇಶ್ವರ

ಘನಿಸಿತು ಸತ್ವ
ಘನಿಸಿತು ಚಿತ್ತ
ಘನಿಸಿತು ಆನಂದ ;

ಘನಿಸುತ ಬೆರೆದು
ಮನುಜನ ಕಣ್ಣ
ತಣಿಸುತಲಿಹವಿಲ್ಲಿ.

ಬೆರೆದುವು ಇವಸು
ಹಿರಿತನ, ತೇಜ,
ಕರುಣೆಯು ಚೆಲುವು, ಬಲ ;

ನಾರಕಗಣವ
ಹೋರಿದಯುಕುತಿ,
ತಾರಕ ಶಕುತಿಗಳು ;

ಎಲ್ಲವು ಬೆರೆದು
ಕಲ್ಲಲಿ ಒಡನೆ
ಪಲ್ಲವಿಸಿವೆ ನೋಡು.

ಧಾರುಣಿ ನೆನೆದ,
ಧಾರುಣಿ ನೆನೆಯದ,
ಧೀರತೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ;

ಕಾಣುವುವಿಲ್ಲಿ.
ಏನಿದು ರಚನೆ !
ಮೇಣವೊ ಕಲ್ಲೊ ಇದು ?

ಮೇಣವೊ ಕಲ್ಲೊ ?
ಮಾಣದು ಮಾಯೆ.
ಏನೆಸಗಿದೆ, ಶಿಲ್ಪಿ !

ಎಸಗಿದೆ ನೀನು ;
ಎಸಗರು ಹಲರು ;
ಎಸಗರು ನಿನ್ನವೊಲು.

ಕಚಕುಚಗಿಚಕೆ
ಉಚಿತವೆ ಬದುಕು ?
ಕುಚಗಿಚಗಳ ಕೊರೆವ

ಅಲ್ಪದ ಕುಟುಕು
ಶಿಲ್ಪವೆ ಕಲೆಯೆ ?
ಕಲ್ಪಗಳನು ಮಲೆವ

ಒಳಗಣ ಚೆಲುವು
ಶಿಲೆಯನು ಬೆಳಗಿ
ಹೊಳೆವವೊಲೆಸಗುವೊಡೆ

ಚೆಲುವು ಇದೆಂದು
ಉಲಿಯುಲು ಶಿಲೆಗೆ
ಕಲಿಪೊಡೆ, ಅದು ಶಿಲ್ಪ.

ಗೋಮಟ ಗುರುವೆ,
ಪ್ರೇಮದ ತೌರೆ,
ನೇಮದ ಹಿರಿನೆಲೆಯೆ ;

ಲೋಕದ ಮನುಜಗೆ
ಸಾಕೈ ಸಂಕಟ
ನಾಕವ ಹಿಡಿ, ಎಂದು ;

ಹಿಡಿಯೈ ನಾಕವ,
ಹಿಡಿ ಅದು ನಿನ್ನೊಳೆ
ಅಡಗಿರುವುದು, ಎಂದು ;

ಕಿರಿದಾಗಿರುವುದು,
ಮರೆದಿರುವುದು, ಅದ
ಅರಳಿಸು ಹೋಗೆಂದು ;

ಒರೆದೂ ಒರೆಯದೆ
ಸರಸದಿ ನಗುತಿಹ
ದೊರೆಗಳ ದೊರೆ, ಹಿರಿಯ,

ಹೊಗು ಎನ್ನೆದೆಯ ;
ಹೊಗುತೀ ಬಗೆಗೆ
ಸೊಗಸಿನ ನಿಜವರಿವ

ನೀತಿಯ ಕಲಿಸು ;
ಪ್ರೀತಿಯ ತೋರು ;
ವೀತರಾಗ, ವಿಬುಧ.

ಕಣ್ಣು

ಕಣ್ಣು ನಕ್ಷತ್ರದವೊಲಿಹುದೆಂಬ ಮಾತ
  ಕವಿಯ ಬಣ್ಣನೆಯ ನುಡಿಯೆಂದೆನೀವರೆಗೆ.
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಗಳ ಬೆಳಕ ನೋಳ್ಪುದಕೆ ಮುನ್ನ
  ಸವಿಯು ಬರಿಮಾತಲ್ಲದದು ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಲರ ಮೆದುಬಿಳುಪ ಜಸವೆಸೆವ,
  ತಾವರೆಯ ದಳದ ವಿಶದತೆ ಮೀರಿ ಹರಿವ,
ಫುಲ್ಲನೀಲೋತ್ಪಲದ ಕಾಂತಿ ಹರಹಿರುವ,
  ಭಾವಸರಸಿಯು ತುಂಬುನೀರಂತೆ ಕಾಂಬ,

ನೀರೊಳಿಹ ಮೀನಂತ ಚಲನ ಆಕೃತಿಯು,
  ಈಯೆಲ್ಲತರದ ಕಣ್ಗಳ ನೋಳ್ದೆ ಹಿಂದೆ;
ತಾರೆಯುವೊಲಿಹವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಕಣ್ಣ
  ಮಾಯೆಯನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲಿ ಕಂಡೆನಿಂದೆ.

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಆಗಸದ ತೇಜ ಈ ಮುಖದೆ
  ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತಲಿರಲು ಅದರಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣೆ,
ಚೆನ್ನ ನಯನದ ಶುಭ್ರತೇಜ ಹೊಳೆಯುತಿದೆ
  ಇಂಬಾಗಿ ಎರಡು ತಾರೆಯ ಬೆಳಕ ತೆರದೆ.

ಅಂತೆ ನಿರ್ಮಲತೇಜ; ಅಂತೆಯೇ ಹೊಳಪು;
ಮರೆಮರೆದು ಮಿರುಗುತಿಹ ಸೊಬಗಂತೆ ಇಹುದು;
ಕಾಂತಿಯಲಿ ಬಣ್ಣದಲಿ ಬೆಳಕು ಸರಸದಲಿ
ಸರಿಬಹವು ತಾರೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಗಳಿವು.

ಸರಿಯೆಂದೆನಲ್ಲೆ? ಮಿಗಿಲೆನಬೇಕು ಇನಿಸು.
ತಾರೆಗಳು ಒಂದೆ ಭಾವದಲಿ ಹೊಳೆಯುವುವು.
ಅರಿಯುವವು ಒಂದನೊಂದನುಸರಿಸಿ ಬರುವ
ನೂರುಭಾವದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣ ಹಿರಿಕಲಿವ.

ಕಣ್ಣು ತಾರೆಗೆ ಮಿಗಿಲೆ ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಯೆ?
ಎರಡನೂ ರಚಿಸಿದವನೊರ್ವನೇ ನೋಡೆ.
ತನ್ನ ಕುಶಲತೆಯ ಹಂಚಿಹನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ.
ಸರಿಯೆಂದೊಡೇನು ಮಿಗಿಲೆಂದೊಡಿನ್ನೇನು?

ಅಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡದೊಂದೆ ಬೆಳಕ ಕಳೆ ಇಟ್ಟು
ಜೀವವನು ಅದರ ಜತೆಗಿಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಹನು;
ಅಲ್ಲಿ ಅಮರತೆ ಇರಲು ಇಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು
ಭಾವದಿಂದಲೆವ ಬೆಡಗಿದನಿಟ್ಟನು.

ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಇಂತ ಸೊಬಗಿರಿಸಿದಗೆ ವಂದನೆ.
ಇದರಿಂದ ಊಹಿಪೆವು ಅವನಿರವನು.
ಕಷ್ಟ ಅವನರಿವು; ನಿನ್ನೀ ಕಣ್ಣು ಮಾತ್ರ
ಸದಯನವನೆಂದು ನಮಗೊರೆಯುತಿಹವು.

ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ನಿನ್ನನೊಮ್ಮೆ ಅರಿವೆ ನಾನು
ಹಕ್ಕಿ ಬಾಲ್ಯದಿ ;
ಮುನ್ನ ನಿನ್ನನರಿತು, ಇಂದು
ಅಣ್ಣಾ ಅದನು ಮರೆತು, ಇಂಥ
ಬಣ್ಣಾದುಡುಪ ಸೊಗಸ ಕಂಡು,
ಯಾರಿದೆಂಬೆನು.

ಅಂದು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ
ಬಳೆವ ದಿನದಲಿ,
ಒಂದು ಚಿಂತೆ ಆಸೆ ಭಯದ
ಕುಂದನರಿಯದೆಳೆಯತನದ
ಚೆಂದದೊಂದು ಕನಸದಿನದೆ
ನಿನ್ನನರಿವೆನು.

ದಾರಿಗಳಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಮ್ಮೆ
ನಡೆಯುತಿರಲು ನಾ,
ಹಾರಿ ಬಂದು ನೀನು, ಬಳಿಯ
ಕಾರೆ, ಹೊಲದ ತೊಗರಿ, ಹಲಸು,
ನೇರಿಳೆಯಲಿ, ಲಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ,
ನಲಿದು ಸುಳಿಯುವೆ.

ಅಂದು ಕೂಡ ಹಕ್ಕಿ ನೀನು
ಸೊಗಸ ಮಂದಿಯೇ;
ಚೆಂದವಾದ ನಿನ್ನ ಸೊಗೆಯು
ಕಂದಿ ನೀಲಿ ಕಪ್ಪ ನಾಸು
ಮಂದವಾದ ಕೆಂಪ ನೋಡಿ
ಮನದೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ.

ಕೊಕ್ಕು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದ ಹೆಚ್ಚು
ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲವೆ?
ಚಿಕ್ಕ ಮೈಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿರಿದು;
ಚಿಕ್ಕದಲ್ಲ ತೋಕೆ ಕೂಡ;
ಹಕ್ಕಿ ನಿನಗೆ ಕೋಪಬೇಡ
ನಿಜವ ನುಡಿದರೆ.

ಉದ್ದ ಕೊಕ್ಕು; ಆದರೆ, ಅರೆ,
ನೀರ ಮರೆಯಲಿ
ಕದ್ದು ಸುಳಿವ ಮೀನ ಹಿಡಿದು
ಮೆದ್ದರಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಬದುಕು;
ಉದ್ದ ಅದಕೆ ಕೊಕ್ಕು; ಏನ
ಮಾಳ್ಪ? ಅಲ್ಲದೆ,

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೋಡೆ ಹಿರಿದು
ಕಿರಿದು ಎನಿಸುವ
ಮೋರೆ ತೋಕೆ ಮೈಯಿವೆಲ್ಲ
ಸೇರೆ, ಅಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಸೊಗಸು
ಮೀರಿ ಎಂತು ನಮ್ಮ ಮನವ
ಗೆಲುತಲಿರುವುದು !

ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲ ನೋಡೆ ;
ಬಲ್ಲ ಕವಿವರ್ಯ
ಎದೆಯ ಗೆಲುವ ಗೆಯ್ಮೆಗಳಲಿ
ಕುದುರಿದೊಂದು ಕೌಶಲದಲಿ
ಒದವಿಸುವನು ಸೊಗಸನಿಂತೆ.
ಏನಿದಚ್ಚರಿ ?

ಎಳೆಯ ದಿನದಿ ಬಲ್ಲ ನಾನು
ಮರೆದೆನಾದರೂ,
ಗೆಳೆಯ ನೀನು ಎನ್ನ ಬಿಡದೆ
ಬಳಿಗೆ ಮರಳಿ ಸಾರಿ, ಮುಂದೆ
ಸುಳಿದು, ಎನ್ನ ಮನದೆ ಆ
ಕಳೆದ ಕಾಲದ

ತಾವರೆ

ಹಾರಿ ಹೋದ ಸೊಗಸ ನೆನವ
ಸುಳಿಸಿ, ಬದುಕಿನ
ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಬೀತ
ಕಾರೆ ಬರಿಯಲಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ,
ನೇರಿಳಿಹುದು, ಮಾವು ನಾನು
ಇರುವೆವೆನ್ನುತ,

ಎದೆಗೆ ತಂಪ ತಳಿದೆ; ಮುಂದೆ
ಬರುವ ದಿನದಲಿ,
ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೆ ಇರಲಿ,
ಮುದದ ಬಣ್ಣ ಬಾಡಿ, ಕ್ಲೇಶ
ಅದುಮಿ ಮುಸವ ಹಿಡಿದ ದಿನದೆ,
ಮತ್ತೆ ಇಂತೆ ಬಾ;

ಬಂದು ಮುರಳಿ ಇಂತೆ, ಅಣ್ಣ,
ಕಣ್ಣ ಮುಂಗಡೆ
ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹಾರಿ, ತಿಳಿವ
ಮಾಂದ್ಯವನ್ನು ಹರಿದು, ಬಾಳು
ಚೆಂದವಪ್ಪುದೆಂದು ನೆನೆಸಿ
ಬದುಕ ಬೆಳಗಿಸು.

ಸೋಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಬಂದೆನಿಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯನನುಸರಿಸಿ
ಎನ್ನಣುಗುಕುವರಿ ಸುಮುಕೋಮಲೆ ಶಕುಂತಲೆಗೆ
ಸಂದ ದುರ್ದೈವವನು ಹರಿಸೆಂದು ಬೇಡುವರೆ.
ಮನ್ನಿಸೀ ಮೌಢ್ಯವನು ; ಪೊರೆ ಅವಳನು.

ಪ್ರೇಮದಿಂದವಳನೆನ್ನವಳೆಂಬುದಿದು ಮೌಢ್ಯ ;
ನಿನ್ನ ಬೇಡುವರೆ ಮಾಲಿನಿಯ ತೀರವಸುಳಿದು
ಸೋಮತೀರ್ಥಕೆ ಬಂದು ಬೇಡಬೇಕೆನೆ ಮೌಢ್ಯ ;
ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಚರ್ಯೆ ಇದು ಬರಿಯ ಮೌಢ್ಯ.

ಅರಿವೆನಿದ ; ಆದೊಡೆಯು ಮಾಡದಿರಲರಿಯೆನೈ ;
ಏನೊಂದನಾಶಿಸದ ಮನವಿದವಳಿಗೆ ಶುಭವ
ಕರಕರಗಿ ಬೇಡುವುದು ; ಇದರ ಪರಿಯೇನೆಂದು
ನೀನರಿವೆ ದೇವ, ನಾನರಿವೆನೆಂತು.

ಸಂಸಾರಿಗಳ ಬಾಳು ಬೇಡೆಂದು ಬಾಲ್ಯದೊಳೆ
ಒದರಿ ನಿಂದೆನಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಸೆ ಉಳಿದಿತ್ತು ;
ಮಾಂಸದಾಸೆಯ ತೊರೆದು ದೂರದಲಿ ನಿಂದೊಂದು
ಮುದಿವಿರಾಗನ ಹೃದಯದಲಿ ಚಪಲವಿತ್ತು.

ತಾವರೆ

ಸಾವನಾಶಿಸಿ ನಿಂದ ತರುವ ಮಧ್ಯದಲಿನಿಸು
ಹಸಿ ಇರಲು, ಅದ ಮುಗಿಸೆ ತೆಂಗಾಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ
ಹೂವ ಬಂದಣಿಕೆಯನು ತಂದಿರಿಸಿ ಸಲಹಿಸಿತು ;
ಉಸುರಲಳವೇ ನಿನ್ನ ಸೂತ್ರವಿದನು.

ಅಂದವಳ ತಂದು ಅದು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದೆ;
ಅವಳು ಬೆಳೆವಂದೆನ್ನ ಮನ ಉಬ್ಬಿ ನಲಿದಾಡೆ
ಎಂದೆಸದನೂ ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ;
ಸವನಿಸುವುದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೆಂದೆ.

ಇಂತವಳ ಎಳೆಯ ಬಾಳಿಗೆ ಎನ್ನ ಜೀವವನು
ಹೂಡಿ, ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿಸುತ, ಬಾಲಕಿಯ
ಸಂತಸವನೆಳಸುವೀ ಹೃದಯದೊಳದಾವುದೋ
ಕೇಡಾಗಲಿಹುದವಳಿಗೆಂದುಸುರುವೆ.

ತಾಪಸದ ನೋಟದಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುವುದ ನೋಡಿ
ಒಳಿತಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವ ಸಂಧಿಗಳ ತಡೆದು
ನಾ ಪೊರೆದ ಕಂದನಿಗೆ ಶುಭವೆಂಬುದನೆ ತರಲು
ಬಲವನಿತ್ತಿರುವೆ ನೀ ಕರುಣೆಯಿಂದೆ.

ಬಲವಿಹುದರಿಂದೆ ಮನ ಅಂತೆಸಗಲಾಶಿಪುದು ;
ನಿನ್ನ ಸೂತ್ರವ ತಡೆಯೆ ತವಕಿಪುದು ; ನಿನ್ನೆದುರು
ಮಲೆವ ಈ ಮೌಢ್ಯವನು ಕಳೆದು ಪಾಲಿಸು ದೇವ ;
ಎನ್ನರಿವು ಅರಿವೆ ನಿನ್ನರಿವ ಮುಂದೆ.

ಶಾವರೆ

ಅವನರಿವ ಪರಿಮಿತಿಯನನುಸರಿಸಿ ಮಾನವನು
ಇದು ಒಳ್ಳಿತಿದು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಭ್ರಮಿಪನು; ಯುಗದ
ಜವನಿಕೆಯು ಮರೆಯ ಫಲಗಳನು, ಆ ಫಲಗಳಲಿ
ಹುದುಗಿರುವ ಫಲಗಳನು, ಎಂತರಿವನು?

ಏನಾಗಲಿಹುದೆಂದು ಅರಿವ ಎನ್ನರಿವ ಪರಿ,
ಕೇಡಪ್ಪುದೆನೆ ಅದನು ತಡೆವೆನ್ನ ಬಲದ ಪರಿ,
ಮೌನಿವೃತ್ತಿಯು ಮರೆದ ನಾನು ಮಮತೆಯೊಳಿಳಿದು
ಮೂಢನಾಗುವ ಪರಿಯು, ಪರಿಕಿಸುವರೆ.

ನಾನವಳ ತಂದೆಯೆನೆ ನೀನು ನೂರ್ಮಡಿ ತಂದೆ;
ಕಷ್ಟವಹುದವಳಿಗೆಂದೆನ್ನ ಹೃದಯದಿ ನಾನು
ಮ್ಲಾನವಾಗಿರುವುದಕೆ ನೂರುಮಡಿ ನೀ ಬೇವೆ;
ದೃಷ್ಟವಿದು; ತಥ್ಯವಿದು; ಅರಿವೆನಿದನು.

ಈಗಾವ ನೋವನವಳೇಕೆ ಸಹಿಸಲಿಬೇಕೊ?
ಲೋಕ ಮುಂದಾವ ಕಲ್ಯಾಣವನು ಪಡೆವುದಕೆ
ಬೇಗೆಯಿದು ಬೇಕಿಹುದೊ? ನೀನಿದೆಲ್ಲವ ಬಲ್ಲೆ.
ಸಾಕುವನು ನೀನು, ನೂಕುವನು ನೀನು.

ತಥ್ಯವನು ನೋಡುವರೆ, ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಬಂದುದೆಂಬುದು ಅರ್ಥಮನ ಮಾತ್ರ;
ನಿತ್ಯಸೂತ್ರವನು ನಾನೆಂತಾದರೂ ತಡೆದು
ವ್ಯರ್ಥಗೆಯ್ವೆನೊ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಅರ್ಥ.

ನಡೆವುದನು ನೀ ಬಲ್ಲೆ, ನೀನೆ ನಡೆಯಿಸುತಿರುವೆ;
  ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವನರಿದು, ಅದ ಬಿಡದೆ ಮುಂದರಿದು,
ಒಡೆಯನಾಣತಿಯೊಳಿಹ ಸೇವಕನ ತೆರದೊಳಿರೆ,
  ಧನ್ಯವಪ್ಪುದು ಬಾಳು ; ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ನಾಳೆ ಆಶ್ರಮದೊಳೇನೇನು ಎಂತಾಗುವುದು
  ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೊಳಿಹುದೊ ಅಂತೆ ಅದು ಆಗಲಿ ;
ಮಾಲಿನೀತೀರದ ತಪೋವನವು ನಿನ್ನದು ;
  ಕುನ್ನಿ ನಿನ್ನವಳು ; ನೀನವಳ ಪೊರೆವೆ.

———

ಮಾವಳಿಗಳ ಗೀತ

ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯನ ಮಹದೇವನು ಒಮ್ಮೆ
ಬಾರೆಂದು ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸುತ
ಶಿವ ನೀ ಧರ್ಮವ ಸಲಹಲು ಬೇಗನೆ
ಭಾರತಭೂಮಿಗೆ ನಡೆಯೆಂದ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಅಂಬಾಭವಾನಿ ಲೋಕದ ತಾಯಿ
ಶಿವನನು ಅಂದು ಹರಸಿದಳು
ಇಂಬಾಗಿ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಂತತ
ಬವರದಿ ನಿನ್ನಲಿ ನಿಲಲೆಂದು.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವನಂದು ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದ
ಹರನಾಣತಿಯನು ನಡೆಸಲಿಕೆ;
ಅವನಾಣತಿಯನು ನಡೆಸಿದ ಮನುಜಗೆ
ದೊರೆವುದು ಸುಖ ಇಹಪರಗಳಲಿ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯ,
ಹಗೆ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಇವ ಪವಮಾನ;
ಬವರದೊಳವನಾ ಉಜ್ವಲತೇಜವ
ಬಗೆವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ ಮನುಜರಿಗೆ?
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯ,
ಹಗೆಗಳಿಗಿವನು ಜವರಾಯ,
ಶಿವರಾಯನ ಹೆಸರುಸುರಿದ ಮನುಜಗೆ
ಒಗೆವುದು ನೆರೆ ತುಂಬಿದ ತೇಜ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯೇ ಆಳ್ವಿಕೆ,
ಅವನೂಳಿಗವೇ ಊಳಿಗವು;
ಶಿವರಾಯನ ಆಣತಿಯಲಿ ನಡೆದಗೆ
ಸವನಿಸುವುದು ಸುಖ ಇಹಪರದಿ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಭಾರತಭೂಮಿಯು ಸಲಹಲಿಕೆಂದು
ಶಿವರಾಯ ಬಂದ ಶಿವರಾಯ;
ಆರಿಯ ಧರ್ಮವ ನಿಲಿಸಲಿಕೆಂದು
ಶಿವರಾಯ ನಿಂದ ಶಿವರಾಯ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯ ಶತ್ರುರಾಯರ ಗಂಡ;
  ಶಿವರಾಯ ಹಗೆಯ ಜವರಾಯ;
ತವಕಿಪ ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಕತ್ತಲ ತಂಡಕೆ
  ಶಿವರಾಯ ಚಂಡಮಾರ್ತಾಂಡ.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಶಿವರಾಯ ಸುಖದಿ ಸಂತತ ಬಾಳಲಿ;
  ಶಿವರಾಯ ನಮ್ಮ ಶಿವರಾಯ
ಭವನಾತಗೆ ಆಯುಷ್ಯವ ನೀಡಲಿ,
  ಭವೆ ನೀಡಲಿ ನಿಜವಿಜಯವನು.
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
  ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
ಹರ ಮಹದೇವ್ ಹರ ಮಹದೇವ್
  ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಹರ ಮಹದೇವ್.

ಗುರುವಿಗೆ

ಗುರುದೇವ ನಿನ್ನಡಿಗೆ ಶರಣುಬಾಗಿದೆ ನಾನು ;
ವರವಿನಾಯಕನೆಂದು, ವರದೆ ಸರಸತಿಯೆಂದು,
ಹರಿಯೆಂದು ಹರನೆಂದು ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ಹಿಂದೆ
ಕರೆದೆಲ್ಲ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆದು ನಿನಗೆರಗಿ.

ಮೊದಲರಿಯದೀಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ,
ಹುದುಗಿ ಕವಿದಿರ್ದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ತಂಡಗಳ
ಹೃದಯದಲಿ ಬೆಳಕ ಕಿರಿಕಿರಿಯ ಕಣಗಳನಿರಿಸಿ
ಸದೆವಡಿದೆ ತಮದ ಹಿಂಡುಗಳ ನೀನಂದೆ.

ಮಂಗಳಾತ್ಮವು ಬೆಳಕ ಕಣಗಳವು ಲೋಕದಲಿ,
ಕಂಗಳಿಗೆ ಬೆಳಕೆನಿಸಿ ಮನಗಳಲಿ ತಿಳಿವೆನಿಸಿ,
ಸಂಗಡಿಸಿ ನಿಂದ ಜಡವನು ಜೀವಮಾಡಿ, ಹೃ
ದ್ರಂಗದಲಿ ಅರಿವಾಗಿ ಪಸರಿಸುತಲಿಹವು.

ಒಳ್ಳಿತಹ ಯೋಚನೆಯು, ಒಳ್ಳಿತಹ ಭಾವನೆಯು,
ಒಳ್ಳಿತೆಂದೆನುವ ಬಹುಪರಿಯ ನಡೆನುಡಿ ಕಥೆಯು,
ಎಲ್ಲವೂ ನೀನಿಟ್ಟ ಬೆಳಕಿಂದ ಬಳೆದಿಹವು ;
ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳಿದಕೆ ನೀ ಗುರು, ದೇವದೇವ.

ಜಡದಿನಿಸ ತೆಗೆದದರ ಮಧ್ಯದಲಿ ನಿನ್ನಿರವ
ಕಿಡಿಯೊಂದನಿರಿಸಿ ನನ್ನನು ಮಾಡಿ, ನಾ ನಿನ್ನ
ಒಡೆಯ ಎಂದೆನೆ ಕಲಿಸಿ, ಎನ್ನ ಅಂತರ್ಯದಲಿ
ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ ನಿಂದಿರುವೆ ನೀ ದೊರೆಯೆ.

ಶಾಪರೆ

ಯುಗ ಯುಗ ಯುಗಾಂತರದೊಳುದಿಸಿದುದು ಮೊದಲೆನಗೆ
ಒಗೆದ ಬಹುಜನ್ಮದಲಿ, ಒಳ್ಳಿದನೆ ಆಶಿಸುತೆ
ಉಗುವ ಮನದಾಸೆಯನು, ಒಳ್ನುಡಿಗೆ ಸೋಲುತಿಹ
ಬಗೆಯ ತಿರುವನು, ಕೊಟ್ಟು ಗುರುವಾದೆ ನೀನು.

ಅಂತೆನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ ಮನದಾಸೆಯನು ಬಳೆಸಿ,
ಸಂತತವು ಜಗದೊಳೆಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದೆ ಒಳ್ಳಿದನು
ಅಂತರಂಗಕೆ ಸೊಗಯಿಸುವ ರೀತಿಯಲಿ ತೋರಿ,
ಎಂತೆಂತು ಎಲ್ಲಿ ಅಂತಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಲಿಸಿ ;

ಒಳಗಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಹಿಂಡುಗಳ
ಚಲನದಲಿ, ಹೊರಗಿಂದ ಒಳಿತು ಸೊಗಸೆಂಬುದರ
ಒಲವ ಗೆಲುವಂದದಲಿ, ಮನವ ನೀ ಕರಗಿಸುತೆ
ಸುಲಭದಲೆ ಬಾಳನುದ್ಧರಿಸುತಿಹೆಯೈಸೆ.

ಎನ್ನ ಹೃದಯದಿ ನಿಂದು ಎಲ್ಲ ಬದುಕಲಿ ಕಂಡು
ಎನ್ನ ಬದುಕನು ಒಳ್ಳಿದಕೆ ತಿದ್ದಿ ಪೊರೆಯುತಿಹ
ಸನ್ನುತಾ ಗುರುದೇವ ಲೋಕೇಶ ನಿನ್ನಡಿಗೆ,
ಪನ್ನಗಾದ್ರಿನಿವಾಸ, ನಮಿಸುವೆನು, ತಂದೆ.

